

מעמקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא

ראש ישיבת 'עוד יוסף חי'

בס"ד | פרשת שלח | תשפ"ה | גיליון 52

**כיצד להתמודד עם
פחד מוות?**

**התמודדות עם פחד
מוות**

עמוד 39

**אין עוד מלבדו או
מציאות ממשית?**

**משנת חב"ד וארץ
ישראל**

עמוד 13

**מהו הדבר העיקרי
בו עם ישראל צריך
להתעסק במלחמה?**

ה' איתנו אל תיראום

עמוד 7

עלון מעמקים משתדרג!! בואו להשפיע!!

כתבו לנו:

מאיזה מדור אתה הכי נהנה?

במה עלון מעמקים מוסיף לך?

איזה דברים לדעתך צריך לשפר?

שלחו לנו למייל shiurimshapira@gmail.com

או התקשרו לטלפון 0537246111

בין העונות יוגרל חוברת/ספר של הרב יצחק שמירא - 5 זוכים!

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראי מעמקים היקרים! לפניכם עלון חדש מלא בתוכן חסידי – מאמרי 'השכלה' ו'עבודה', והתבוננויות מרתקות.

נפתח במאמר קצר על הפרשה, מה אתה צריך לזכור? על ארבע כוונות ורבדים במצוות ציצית.

לאחר מכן נעבור למאמר נוסף על הפרשה, אקטואלי יותר – ה' איתנו אל תיראום, על הדבר העיקרי בו צריך להתעסק בזמן מלחמה.

נעת אנו ממשיכים לשיעור המרכזי – ארץ ישראל ומשנת חב"ד, על מהו תפקידה של ארץ ישראל לפי החסידות, בהקשר לפרשת השבוע.

לאחר מכן נשלים את חלק ב' של השיעורים במאמר ואהיה אצלו אמון מליקוטי תורה, ונצלול יותר לעומק בהבנת מהותה של התורה, וכיצד היא יורדת עד אלינו ממש.

לרגל המצב, הוספנו מאמר קצר ותמציתי בתורת הנפש – על הפחד, מהו סוד הפחד וכיצד יש להתייחס אליו.

ולבסוף, שו"ת מרתק בעבודת ה', על הבינה המלאכותית והשלכותיה.

שבת שלום ומבורך, המערכת

לשאלות, הערות, ולקבלת העלון

shiurimshapira@gmail.com

או בטלפון 0537246111 – יוסף חיים

לשמיעת השיעורים בקול הלשון 0733718149

מה אתה צריך לזכור?

ארבע כוונות במצוות ציצית

בסוף הפרשה שלנו אנו מצווים על מצוות ציצית. מהי משמעותה הפנימית של מצוות ציצית? במאמר שלפניכם נצלול לעומקה של מצווה ייחודית זו, ונגלה בה ארבעה רבדים, עומק לפנים מעומק.

לזכור את המצוות

הכוונה הפשוטה ביותר במצוות ציצית היא כמו שמפורש בתורה: "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי". באופן טבעי האדם מתנהל לפי החיים האישיים שלו, והראש שלו שקוע בטרדותיו וצרכיו. החיים האישיים תופסים כל כך הרבה מקום באישיות של האדם, עד כדי כך שיש חשש שהוא ישכח לגמרי מכך שישנו הקב"ה שמצווה אותו במצוות ומצפה ממנו למשהו מעבר לחייו האישיים. לשם כך נועדה מצוות ציצית, היא מהווה תזכורת לאדם בכל פעם שעליו לקיים מצווה שלא ישכח את חובתו.

הכוונה של המצווה היא לא רק מופשטת, אלא היא משתקפת בצורה מוחשית ב'חפצא' של המצווה. הבגד של הציצית, שלא נועד לשם קיום המצווה אלא ללבוש האדם, מסמל את החיים האישיים של האדם, שאינם חלק מהמצוות; ואילו פתילות הציצית מסמלות את הזיכרון של כל המצוות.

לזכור את הרצון הפנימי

מעבר לכך, ישנה כוונה פנימית יותר. ברובד נעלה יותר הציצית לא רק מזכירה לי את כל המצוות כדי שלא אשכח אותם, אלא היא מבטאת את הרצון הפנימי שלי להיות שרוי תמיד בקיום מצוות. מצוות ציצית מביאה אותי למצב שהוא על דרך מאמר חז"ל "חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה – מעלה עליו

הכתוב כאילו עשאה". כלומר, המצווה הזו מבטאת את השאיפה שלי להיות נתון אך ורק בקיום המצוות, על אף שאני בפועל מקיים רק מצווה אחת – מצוות ציצית.

על פי כוונה זו, הבגד של הציצית מבטא שהחיים הפשוטים שלי הם כל המצוות שאני רוצה לקיים. כל המצוות שאני כל כך רוצה לקיים כביכול עוטפות אותי כמו הבגד של הציצית; ופתילות הציצית הם המצווה האחת (מתוך התרי"ג) שאני זוכה לקיים בפועל, שעניינה לבטא שבעצם אני רוצה לקיים את כל המצוות. ואכן, להלכה נפסק שפתילות הציצית צריכות להיות ממין הבגד. כלומר, עניינם של פתילות הציצית הוא להוות ביטוי מסוים לרצון הכללי שלי לקיים את כל המצוות.

לזכור שה' עוטף אותי

כעת אנו עולים דרגה, ומתקדמים לכוונה נוספת במצוות ציצית:

הגמרא (מנחות מא, א) אומרת שמצוות ציצית מגנה על האדם מפני הסכנה. בכך שהגמרא מדברת על הציצית כמשמשת מגן, היא מרוממת את ההסתכלות שלנו על המצווה. כעת משמעות הציצית היא שה' בעצמו הוא שעוטף את האדם, והאדם חי תחת השגחתו האוהבת והעוטפת. הציצית מבטאת שהאדם לא חי בתוך המציאות והטבע, אלא הוא חי בתוך המצוות של ה'. מצוות הציצית מזכירה לאדם שהחיים האישיים שלו לא מנותקים, אלא עטופים על ידי ה' יתברך.

לזכור שה' מתעטף בי

ולבסוף, הכוונה הרביעית של מצוות הציצית היא על פי המשך הפסוק שהבאנו קודם: "והייתם קדשים לאלהיכם", 'קדושים' מלשון 'מזומנים'. מצוות ציצית נועדה להפוך אותנו לקדושים, והיא מזכירה לנו להיות תמיד מזומנים ומוקדשים לרצון ה'.

כעת המשמעות של מצוות ציצית היא לא רק שה' עוטף אותנו, אלא הוא אף מתעטף בנו. כל המצוות שאנו עושים הם כביכול הבגד שבו ה' מתעטף. הדבר דומה למלך גדול, שכל המלכות שלו היא כמו לבוש שהוא מתעטף בו. כך ה' "עוטה אור כשלמה", ואנו עבדים שלו, וכל מצווה שאנחנו עושים היא כמו בגד שה' מתעטף בו.

לפי כוונה זו, הבגד של הציצית מסמל את ההתעטפות של הקב"ה בכל מצווה ומצווה שאנו מקיימים, והפתילות של הציצית מסמלות את עצם הרצון שלנו שכל החיים שלנו יהיו לבוש שה' מתעטף בו.

שנזכה לקיים את מצוות ציצית בכל פרטיה ודקדוקיה, עם תרי"ג מצוות התלויות בה...

ה' איתנו אל תיראום

מה ההבדל בין טענתם של יהושע וכלב – ה' איתנו, לבין ציוויו של משה – החזק הוא הרפה? ומהו הדבר העיקרי בו עם ישראל צריך להתעסק במלחמה.

בפרשת השבוע פרשת שלח, התורה מספרת לנו על חטא חמור של בני ישראל – חטא המרגלים. משה שלח מרגלים לתור את ארץ כנען, והם חזרו והוציאו את דיבת הארץ רעה, עד שלבסוף הם אמרו (יג, לא) "כי חזק הוא ממנו" – מהקב"ה כביכול (רש"י שם).

מתוך שנים עשר המרגלים, רק יהושע וכלב נשארו נאמנים לה' ולמשה, ואמרו ש"עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה".

לתור אחרי עיני ה'

לקראת סוף התיאור של חטא המרגלים, התורה מתארת את הנאום של יהושע וכלב, אותו הם נושאים בפני העם:

"ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם. ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמור הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד. אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש. אך בה' אל תמרדו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראם. ויאמרו כל העדה לרגום אתם באבנים"...

כאשר אנו קוראים שיהושע וכלב הם מן "התרים את הארץ", אנו לא יכולים שלא לדלג לפרשת ציצית המובאת בסוף פרשתנו, בה נאמר (טו, לו) "ולא תתורו

אחרי לבבכם ואחרי עיניכם^א. המילה 'לתור' פירושה לשוטט ולחפש משהו מעורר ומושך. כאשר ה' מצווה אותנו שלא לתור אחרי עינינו, הוא אומר לנו לא לחפש בעינינו את מה שאנו מתאווים אליו. על ארץ ישראל נאמר (דברים יא, יב) "ארץ ה' הוי' אליך דרש אתה תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", כלומר העיניים של ה' תרים את הארץ כל הזמן, הקב"ה כביכול מתאווה לארץ ישראל, יש לקב"ה את כל העולם אבל דווקא ארץ ישראל מושכת אותו והוא מסתכל רק עליה. כאשר הקב"ה מצווה את משה "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען", הוא רוצה לעורר את התאווה של עם ישראל לארץ ישראל^ב.

לאחר שהתורה כותבת שיהושע וכלב הם מן התרים את הארץ, מיד כתוב שהם אומרים 'הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד'. יהושע וכלב באו לארץ כדי לעורר את החשק של עם ישראל, וזה מה שהם מנסים לעשות כאשר הם אומרים טובה הארץ מאוד מאוד.

בהמשך הנאום יהושע וכלב אומרים 'אם חפץ בנו ה' והביא אותנו... ארץ זבת חלב ודבש'. ה' הוציא את עם ישראל ממצרים, לכן ההנחה הפשוטה שהוא חפץ בנו. ממצרים ה' הוציא אותנו למען הביא אותנו אל הארץ אשר נשבע לאבותינו, ה' חפץ בנו שנהיה חלק מארץ ישראל. כאשר ה' שולח אותנו לתור את הארץ הוא רוצה שנחפוף במה שהוא חפץ, כך הוא חפץ בנו ובארץ יחד כאשר אנו יושבים

^א וזהו דיוק הכתוב בתחילת הפרשה "שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל", שאע"פ שכיבוש הארץ בטבעו כרוך בהרבה עבודה, מכל מקום אם באמת עם ישראל יעוררו את האהבה לארץ אזי יכבשוה בקלות כאילו היא ניתנה להם במתנה.

ומשום כך הקב"ה רוצה לשלוח "איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בקהם", נציג מכל שבט, כדי שיעוררו את כל העם לאהבת הארץ, כל נשיא יעורר את שבטו.

^א וראה רש"י שם.

^ב בדומה למסופר בגמרא בכתובות (סב:) שרבי אירס את בנו עם בתו של ר' יוסי בן זמרא, וקבעו שהחתן ילך ללמוד שנים עשר שנה, לאחר מכן העבירו לפני החתן את כלתו, ומרוב חיבת כלתו אמר החתן שהוא רוצה להיות רק שש שנים בשיבה, עוד פעם העבירו את הכלה לפניו ואז הוא אמר שהוא רוצה קודם להתחתן איתה ורק אח"כ לילך לשיבה. החתן התבייש מאביו (מרבי) אז אביו אמר לו "דעת קונך יש בך מעיקרא כתיב (שמות טו, יז) 'תביאמו ותטעמו' ולבסוף כתיב (שמות כה, ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'".

בתוכה. כאשר ה' חפץ בנו, הוא מביא אותנו אל הארץ הזאת ונותן לנו אותה בלי כל בעיה. כל המניעות הביטחוניות יפתרו בקלות כי ה' חפץ בנו.

'אך בה' אל תמרדו', לחשוב שה' לא יביא אותנו אל הארץ, לפחד ולחשוב שכיבוש הארץ לא יסתדר על הצד היותר טוב, נחשב למרוד בה'. כאשר ה' רוצה הכל מסתדר, ממילא כאשר אנו נכנסים לארץ כי ה' חפץ בנו 'סר צילם'-הגנתם של יושבי הארץ, ה' איתנו ולכן אין מה לפחד. ככל שאנו נהיה נתונים יותר בכך שה' מתאווה שנכבוש את הארץ, כך ה' יותר איתנו וממילא סר צילם מעליהם. כאשר יהושע וכלב אומרים "אם חפץ בנו ה'", הם אומרים זאת כאסטרטגיה כיצד לכבוש את הארץ, כיבוש הארץ אינו תלוי בכח הצבאי, אלא בכוח הרצון שלנו שה' יחפוץ בנו כחלק מארץ ישראל.

תגובתם של בני ישראל, היא שהם רוצים לרגום את יהושע וכלב באבנים. יהושע וכלב באים ואומרים יהיה בסדר, אך הם לא מתייחסים ליכולת המבצעית של יושבי הארץ. עם ישראל מרגיש שהם מנותקים מהמציאות ולכן הם חושבים שיהושע וכלב מפקירים אותם. הם לא מתייחסים ברצינות ליכולות האויב העומד נגדם, ביחס ליכולותינו אנו. כמובן יהושע וכלב חושבים שכיוון שה' איתנו, הכח המבצעי של האויב לא כל כך משמעותי...

החזק הוא הרפה

כאשר משה רבנו שולח את המרגלים "לתור את ארץ כנען" (כמו שה' רצה) הוא בנוסף לכך מצווה אותם לבדוק כל מיני דברים הקשורים במלחמה:

"וישלח אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אלהם עלו זה בנגב ועליכם את ההר. וראיתם את הארץ מזה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב. ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים. ומה הארץ השמנה הוא אם רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ"...

משה מצווה את האנשים לעלות בנגב (שמשם עם ישראל אמורים להיכנס לארץ)¹ ולבדוק כיצד עליהם לעלות ולהילחם². כיצד ציווי זה של משה מסתדר עם טענתם של יהושע וכלב, ה' איתנו אל תיראם? בקריאה פשוטה נראה שמשה רבנו שולח את המרגלים כדי לראות כיצד לכבוש את הארץ, וכאשר הם חוזרים, המרגלים הם אלו שמקיימים את ציווי של משה, ואילו יהושע וכלב הם אלו שאינם מקיימים?

עלינו לשים לב שיש כאן בעצם שתי שליויות: ה' רוצה שמשה ישלח אנשים לתור את הארץ כדי לעורר חשק לארץ ישראל; אך משה אומר למרגלים שכאשר הם עוברים לתור את הארץ, שיבדקו כיצד טכנית כדאי לעלות לרשת את הארץ. משה אמנם לא שואל את המרגלים מי יותר חזק העם היושב בארץ או ישראל, משה בטוח בנצחונו של ה' ועם ישראל, אך עדיין הוא רוצה לדעת כיצד הכי כדאי לעשות זאת³. באמת כאשר הם עולים לתור את הארץ, התורה מתארת שהם מקיימים את

האם אפשר להתקיים שם בשלב הראשון ללא מן.

¹ בתחילת ספר דברים כשמשה מתאר את מה שהתרחש כאן, הוא אומר לעם ישראל "רְאֵה נָתַן הוֹי' אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת הָאָרֶץ", ה' כביכול כבר נתן לכם את הארץ ואתם לא צריכים לבדוק האם זה אפשרי, אלא פשוט "עֲלֵה נָשׁ כָּאִשֶּׁר דָּבַר הוֹי' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֵל תֵּיכָא וְאֵל תִּחַת". אך "וּתְקַרְבוּן אֵלַי כְּלִמָּה וְתֹאמְרוּ נִשְׁלַח אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ". כלומר הקב"ה ציווה לשלוח כדי לתור אך אתם מעצמכם באתם אלי ואמרתם שאתם רוצים לשלוח מרגלים ש"יחפרו לנו את הארץ וישיבו אתנו דבר את הדבר אשר נעלה בָּהּ וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נָבֵא אֱלֹהֵינוּ דֵּהֵינּוּ רָצִיתָם שֶׁהַמִּרְגָּלִים יִבְדְּקוּ כִּיצַד בְּדִיּוֹק לִכְבוֹשׁ אֶת הָאָרֶץ [לחפור] הֵינּוּ לִמְצוֹא נִקּוּדֵת תּוֹרֶפֶה, בְּשׁוּנָה מִלְּתוֹר'. בדומה למה שכתב הכלי יקר בפרשתנו: "ויחפרו, שיש במשמעותו לשון חרפה כי ערות הארץ רצו לראות"). על זה אומר משה "וַיִּיטֹב בְּעֵינַי הַדָּבָר", כלומר גם אני הסכמתי לשלוח מרגלים למטרה זו. משה רבינו שמח מזה משום שרצה שעם ישראל יכינו את עצמם למפגש עם המציאות כדי לממש את מה שהקב"ה צווה.

² נראה שכוונתו היתה שכיוון שהכניסה לארץ תהיה מהנגב, וזה המקום שעם ישראל יצטרכו לכבוש בתחילה, על כן כדאי שיהיו שם ויבדקו כיצד לכבוש איזור זה (ומה שהוסיף "וְעָלִיתֶם אֶת הָהָר" כנראה כוונתו היתה לחברון, וכפי שיבואר בהמשך בתיאור מעשה המרגלים).

³ לכן מלבד מה שאמר להם "וְרָאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מֵהָהוּא", הוא גם הוסיף ואמר להם "וְאֵת הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הֲמִעֻט הוּא אִם רָב". דהיינו לא רק שיראו את הארץ אלא גם יבדקו בדיוק מי היושבים בה וכיצד להילחם בהם.

ומה שאומר להם משה "וְמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הֲטוֹבָה הוּא אִם רָעָה", בוודאי שלא היה לו כל ספק "כִּי הוֹי' אֱלֹהֵינוּ מְבַיָּאֵן אֶל אֶרֶץ טוֹבָה" (כפי שהוא בעצמו אמר בדברים ח, ז), אלא כוונתו היא על אותו חלק שהם יבדקו בתחילה (הנגב וההר) האם הוא החלק המשובח שבארץ או שלא, כשבעצם עיקר השאלה היא האם כולם שם רבים על החלק הזה או שזה חלק זניח, ולכן הוא שואל מיד "וְמָה הָעָרִים אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב בָּהֶן הֲבִמְצִינָם אִם בְּמִבְצָרִים".

ומה ששאל "וְמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם רָעָה הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין" נראה שרצה לדעת

שני הציוויים, "ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת (ליד הר ההר בצפון מערב – רש"י)" – כלומר הם "תרו" בכל הארץ, וזה על מנת לעורר את חיבתה; וגם "ויעלו בנגב ויבאו עד חברון" – וזה כדי לבדוק כיצד הכי כדאי לכבוש את הארץ.

כאשר המרגלים שבו משליחותם, הם התחילו להגיד מה הם חושבים על פי טבעו, האם אנו יכולים לנצח ולכבוש את הארץ או שמא חזק הוא ממנו. את חוות דעתם הביטחוניית המרגלים לא התבקשו לומר, משה רבנו ביקש מהם להכין תוכנית עבודה ריאלית, ובמקום זה הם מתחילים להתעסק בפוליטיקה ולהגיד האם 'ה' יכול להכניס אותנו לארץ, או שמא הגויים חזקים ממנו'...

וגם לא ניתן לנסות דרך חילופית, דהיינו את הצד המערבי ואת הצד המזרחי של הנגב, משום ש"הכנעני יושב על הים ועל יד הירדן".

ובהמשך להערה ו', בספר דברים שם משה אומר לישראל "ולא אבייתם לעלת...", המרגלים אמרו שהארץ טובה, אך אתם לא רציתם לעלות. מראש כששלחתם את המרגלים כדי שיבדקו אז לא רציתם לעלות אם יהיה איזשהו חשש, מראש אצלכם הבדיקה היתה לא כיצד לרשת את הארץ אלא בדקתם האם כדאי לרשת או שהקב"ה פשוט שונא אתכם ולכן הוציא אתכם ממצרים. וזה מה שכתוב אח"כ "ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת הוי' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשימנו". ומרוב פחד לקחתם את דברי המרגלים וניפחתם אותם ואמרתם "אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלות וצבאות בשמים", ודיברתם כאילו אתם בעצמכם ראיתם את הענקים ו"גם בגי' ענקים ראינו שם".

לפי זה אפשר לסכם את ארבעת הכוונות כאן כך: הקב"ה רצה שהם יתורו את הארץ ויאהבו אותה, אחד כזה שמאוהב לא עושה חשבונות כלל, לכן הוא בכלל לא דיבר על זה שצריך לבדוק את הארץ; אם היה נשאר רק הציווי של הקב"ה זה היה מין ציווי מאוד תלוש, לכן מה שעם ישראל רצה זה לחפור את הארץ ולמצוא בה נקודות תורפה, לכן הם שלחו אנשים. משה רבינו ראה שהם מדברים 'למעשה' אז הוא חשב שזה מצויין,

¹ ונראה שבכדי לבדוק את השטח בצורה טובה הם חילקו את האזור לחלקים וכל אחד הלך לחלק אחר והביא משם מידע, לכן כתוב "ויבאו עד חברון יחד".

² ומה שכתוב "עד חברון" נראה שמה שלח אותם בדווקא לשם (וכפי שרמזנו קודם בדברי משה) משום שהיתה להם שם איזשהי אחיזה בגלל מערת המכפלה שנקנתה ובגלל קבורת יעקב ע"י יוסף, ומה שכתוב "והחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים" אפשר להסביר שלאחר מכירת יוסף חזרו האחים לחברון ובנו אותה וכשירדו למצרים יוסף הושיבם בצוען ואז בנו אותה [וכמו שכתוב בישעיהו (ל, ד) "כי היו בצען שריו", וכפי שפירש רש"י שם שמדובר על שרי ישראל, ודלא כמלבי"ם שכתב שמדובר על שרי מצרים] וא"כ חברון קשורה לישראל יותר מאשר צוען.

³ אמנם הם קודם כל אמרו "באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פניה", משום שעל ידי שהם תרו את הארץ כדבר ה' הארץ התחבבה עליהם והם באמת התרשמו ממנה.

⁴ הם אמרו "אפס כי עז העם הישב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילדי הענק ראינו שם". הם הוסיפו שאת הנגב (שהוא באמצע הצד הדרומי של הארץ) ואת ההר (שהוא ג"כ במרכז הדרום), שמה רצה שיבדקו כדי שיוכלו לכבוש בהתחלה, יהיה קשה לכבוש משום ש"עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבוס והאמרי יושב בהר",

לפי דברנו משה רבנו מסכים לדעתם של יהושע וכלב, ה' איתנו אל תיראום! הניצחון תלוי באמונה שלנו בחפץ של ה', במקביל משה רוצה לחשוב בצורה פרקטית כיצד עלינו להילחם. המלחמות של עם ישראל צריכות להתנהל בצורה הזאת, ה' חפץ בנו ולכן אנו ננצח, אך מבחינה מעשית צריך להשתמש בשכל כדי לחשוב מה הכי טוב וכדאי לעשות. כאשר הופכים את הסוגיה הביטחונית לסוגיה מאוד חשובה ועקרונית, מיד מתחילים לחשוב מי חזק יותר, וכך ח"ו מגיעים למסקנה ש'חזק הוא ממנו' – מה' כביכול.

גם בימינו אנו עסוקים במלחמה גדולה ומשמעותית², עלינו לשים לב שעיקר מה שאנו צריכים להיות עסוקים בו הוא השאלה האם חפץ בנו ה'. כאשר עסוקים בעיקר בשאלה הביטחונית מה מספר החיילים ואת מי עלינו לגייס, אנו נוטים לתלות את הניצחון בכוחנו. כאשר הניצחון תלוי במספר החיילים ובכמות החימוש, החשש מהמציאות גורם לנו לחשוב 'כי חזק הוא ממנו', ובכך הוא משתק אותנו מפגיעה משמעותית באויב והכרעות אמיתיות במלחמה.

כבוד הורים

נהנית?

רוצה לקרוא עוד?

מגוון חוברות של הרב למכירה באתר ישיבת עוד יוסף

חי

ובטלפון 058-5277427

שבאמת זה בדקות באשמתו, והדרך בה אפשר להיכנס למציאות ולארץ היא שמשה ישאר כאומר את רצון השם ויהושע הוא זה שיממש.
² הדברים נכתבו בחודש סיוון ה'תשפ"ד.

ואפשר לומר שבגלל הממוצע שעשה בין עם ישראל לה' היה את חטא המרגלים ועפי"ז מובן שבפרשת דברים כתוב "גם ב' הַתְּאֵנָה הוּא" בַּגִּלְגָּלְכֶם לֵאמֹר גַּם אֶת־הַ לֹא תִבֹּא שָׁמָּה. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ הוּא יָבֵא שָׁמָּה אֹתוֹ חֲזָק כִּי הוּא יִנְחֶלְנָה אֶת יִשְׂרָאֵל,

משנת חב"ד וארץ ישראל

הקדמה מזווית אישית

היום היארצייט של הרב מרדכי שטרנברג (יב חשוון)³⁷ למדתי בישיבת 'מרכז הרב' כמה שנים, ולמדתי רק אצלו, לא היה מגיד שיעור אחר שנכנסתי אליו. באמת היה ממש חיבור חזק. אני אנסה קצת לחבר את האנשים כאן לדמות שלו.

היה לו רצון חזק שכשאדם לומד תורה האישיות שלו תתיישר על ידי הלימוד, על ידי התורה. זה היה בולט ממש בכל למדנות שהוא עשה, וגם בכל החיות שהוא הכניס בלימוד. כמה הזדהות נפשית יש לו עם הסברות שהוא אומר. במובן הזה הוא היה דמות למופת לרבבות (אני חושב) שהיו מוארים מהאור שלו. הוא היה כל כך מואר.

נעבור מזה למקום שלי. בטח את אח שלי אתם מכירים יותר, הרב יהושע שפירא מרמת גן. אנחנו גדלנו פה באזור, בעפרה, וכל המקומות הללו הם מקומות שהסתובבנו בהם עוד לפני שהיו יישובים. עפרה היה היישוב הראשון, לפני שילה וקדומים. היו רק את קרית ארבע וגוש עציון. והיינו מסתובבים פה הרבה. י" אבל השורש היותר קדום הוא שאבא שלי גדל בחב"ד, אחרי זה מאוד רצה להצטרף לציבור ההתיישבות וכו'.

אז אמנם הייתי במרכז (הר המור עוד לא הייתה כשהייתי במרכז) אך חשקה נפשי בלימוד החסידות וזה לא התאים בדיוק למה שהיה במרכז, אז מצאתי את עצמי במקום אחר קצת. אז ננסה לבסס את האנשים קצת גם מזה.

³⁷ אחד מאלו שהיינו מסתובבים איתו נהרג עכשיו בלבנון, ג'אבו ארליך. הוא היה חדשן מיוחד.

³⁸ דרך אגב, היום זה יארצייט חשוב בעולם החסידות, של הבת עין. היה אחד מגדולי החסידות שהיה פה בארץ.

אולי אני אספר סיפור אישי ובוזה אני אתחיל קצת לעבור לנושא שנדבר. קודם כל אני קצת מתבייש, זה אולי ניכר גם... זה לא בדיוק הרגילות שלי. כשאני הייתי בחור, היו לי כמה שאלות שסיקרנו אותי בתור בחור, הייתי הולך להרבה רבנים ושואל. כשהיה לי שאלות הייתי בא לשאול, בין השאר, את הרב לוינגר זצ"ל¹⁰, אז היה לו כינוי, הוא היה קורא לי "המקשן".

אחת השאלות שסיקרנה אותי מאוד הייתה מה זה לאהוב את ארץ ישראל. לאהוב אדמה?! היה לי ממש זר. שמעתי המון על אהבת הארץ, ולא התחבר לי בכלל. שאלתי הרבה רבנים, וזה לא עזר לי.¹¹

עברו שנים, כבר הגעתי למחוזות אחרים, הייתי קשור לרב יצחק גינזבורג, ואז שמעתי אותו מדבר על אהבת הארץ. פתאום זה הדליק אותי ממש. ראיתי אדם מאוהב, לא מאוהב, 'דלוק', 'שרוף', הייתי אומר 'משוגע', על אהבת הארץ. ממש הפתיע אותי, כולו ככה אש בוערת...

הארץ אשר אראך – בחינת מראה

אולי לפני שאני אגיד מה התרשמתי מהרב יצחק, כשהוא דיבר על אהבת הארץ, אני אגיד מה שחשבתי ללמד קצת. רציתם שיעור על משנת חב"ד וגם על

השני ועושה תנועה כזו עם הפה. ניסיתי להבין, הבנתי שיש שם משהו מעניין, אז דחפתי את הפנים שלי לשם הוא היה בעצמית עיניים, ושמעתי אותו אומר "נפשי כעפר לכל תהיה" ורק לאחר מכן ענה את התשובה. מאוד התפעלתי ילד מגיע ושואל אותו שאלה ומה שהוא טרוד זה שלא תהיה לו גאווה. טוב, מאוד נהנית, העפר פה באמת מתחבר לי לארץ ישראל. אבל חוץ מזה זה לא עזר לי. לא יודע, אבל לא הצליח לעורר אותי... מאוד התפעלתי, אבל לא הצלחתי שיעשה אצלי משהו. הוא גם היה איש עניו מיוחד מאוד. הרב לוינגר היה גם מאוד מיוחד, אהבת הארץ שלו הייתה מאוד מיוחדת. אלו אנשים שבאמת היו כמו אדמה, היה אפשר לדרוך עליהם ממש. אנשים מאוד מיוחדים.

¹⁰ לא יודע כמה יצא לאנשים לשמוע על האישיות שלו, היה צדיק גדול, ממש יהודי צדיק מיוחד מאוד.

¹¹ היה רב אחד צדיק ששאלתי אותו את זה, והדרך שבה הוא ענה לי עשתה עלי מאוד רושם, זה היה הרב חנן פורת, שגם היה ממש דמות מיוחדת מאוד. ואני זוכר שאני הייתי אז בחור ממש צעיר, קצת אחרי בר מצווה (אני חושב, אולי יותר, בן חמש עשרה כבר), ישבנו בבית כנסת בימית. זה היה שנה לפני הפינוי. ישבנו שם ואמרתי לו שאני רוצה לשאול אותו שאלה, אז הוא פינה לי זמן. הוא היה מאוד עסוק ופינה לי זמן, היה איש חביב. ואני שואל אותו את השאלה, מה זה אהבת ארץ ישראל? אני יושב לידו, ושואל אותו ורואה שהוא מסיט את הפנים שלו לצד

ארץ ישראל. אז רציתי לצייר איך שנראה לי שאדמו"ר הזקן בדרושים שלו מסתכל על ארץ ישראל. בסוף פה חיים את זה חזק.

אדמו"ר הזקן אומר משהו מאוד מיוחד, כתוב שכשאברהם אבינו נכנס לארץ הוא הגיע מהצפון. המקום הראשון שהוא הגיע אליו כשהוא נכנס לארץ זה שכם, אחרי זה יורד דרומה, יוצא מהארץ מגיע למצרים ושוב חוזר לארץ. אדמו"ר הזקן מסביר (בתורה אור תחילת פרשת לך לך) שהוא נכנס לארץ משני כיוונים, משני מקומות. בעצם מה הוא מצייר? שמהי הכניסה משני מקומות?

יש הבדל בין הצפון לבין הדרום. הצפון הוא משהו יותר מופשט ורוחני, והדרום הוא משהו הרבה יותר מגושם וחומרי. ובעצם אפשר להגיד שהצפון הוא משהו שקוף והדרום הוא משהו אטום. ניתן לזה דוג' פשוטה בתורה: בצפון הארץ גר לבן הארמי ובדרום הארץ גרים המצרים שנקראים כושים, שחורים. שמה גרים לבנים ושמה גרים שחורים.

מה הכוונה שצריך להיכנס משני המקומות? בעצם אנחנו רוצים להגיד שאנחנו ממוצע מאנשים שהם רוחניים יותר, קוסמים ומכשפים, כל מיני כאלה אנשים יותר רוחניים. אין שם כל כך רודנות ומלכות. ומצד שני אנשים שהם מאוד מגושמים, מצרים הוא עולם מאוד סגור ואטום. ובארץ יש חיבור בין שני הדברים הללו.

מה החיבור הזה עושה? אז בציור הכי פשוט זה כמו מְרָאָה שיש להם חלק שהוא שקוף וזך ומתחת יש חלק אטום. מה זה עושה לנו? כתוב "ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה". כאשר ה' מסתכל על העולם זה תלוי מאיפה הוא מסתכל כביכול, אם הוא מסתכל על הצפון הוא מסתכל כאילו זה לא ממשי, זה לא קיים, זה עוד לא התגבש. ואם הוא מסתכל בדרום יותר מידי הוא רואה שזה אטום כבר לגמרי. ואם הוא מסתכל בארץ ישראל – מה הוא רואה? הוא רואה את עצמו, כמו במראה, ואז הוא מבסוט. זה משקף אותו, זה לא סתם אוויר ולא סתם אטום.

אפשר לראות את זה בהרבה דברים פה בארץ. כשמסתכלים על המפה, מסתכלים על העיר הדרומית יחסית, שהאבות שלנו היו בה – באר שבע. איפה זה

נמצא בבחינת גובה פני הקרקע? המילה באר שבע מה זה אומר? שאני נמצא מתחת לאדמה (באר). אם אני מסתכל על חברון, מהי? עמק חברון. נלך רגע לירושלים, מה כתוב עליה? כתוב שזה הר, אבל מה כתוב שדוד המלך חיפש? "בין כתפיו שכן", כלומר זה הר אבל צריך קצת לרדת. אם נלך יותר צפונה ונגיע לשכם, מה יש שם? הר גריזים והר עיבל. כבר יש שם הרים. אם נלך עוד יותר צפונה, עכשיו ממש קשור לימים הללו, החרמון. אפשר להסתכל באופן כללי שאני רואה משהו שהוא יותר למעלה ומשהו שהוא יותר למטה, אבל העיקר הוא מה שהארץ אמורה לשקף את ה'.

אין עוד מלבדו ודירה בתחתונים

עכשיו נגיד קצת למה זה ווארט חב"ד: אפשר להגיד שאחד הדברים הכי בולטים במשנת חב"ד הוא שמדברים הרבה על כך שאין עוד מלבדו. הכל רק ה', אין משהו חוץ ממנו. "כאשר אדמו"ר הזקן רוצה להסתכל על ארץ ישראל, מבחינתו ארץ ישראל היא שאמנם יש מציאות וה' בוחר בה, אבל כל העניין של המציאות ומה שה' בוחר במציאות היא איפה שהמציאות לגמרי משקפת את זה שאין עוד מלבדו, שבעצם הוא רואה את עצמו, זה המציאות. לכן זה בעצם ווארט חבד".

נגיד את זה עכשיו בעוד צורה, אני עכשיו רוצה להסתכל הפוך, להסתכל על חב"ד דרך המבט שאמרנו על א": אני יכול להסתכל על חב"ד ולהגיד שחב"דניק חושב שאין עוד מלבדו וכל המציאות היא דמיון, אז איפה זה נמצא? בצפון. אחד יכול להגיד שבחב"ד כתוב מאוד חזק על כך שהקב"ה "נתאוה להיות לו דירה בתחתונים" ולכן הם מאוד פרקטיים מאוד מעשיים – איפה זה נמצא? בדרום. מה באמת רוצים? רוצים להגיד שבאמת "אין עוד מלבדו" וכאשר הקב"ה החליט שהוא רוצה שיהיה עולם הוא הלך על זה מאוד ברצינות שיהיה עולם שחושב ש"אין עוד מלבדו", רוצים לתפוס את החבל מכל הקצוות. אז כאשר זה מופיע גם בארץ ישראל, זה משקף מאוד יפה את המשנה החב"דית, וגם את איך הם רואים את האחיזה בארץ.

ששמים את זה יותר חזק מול הפרצוף של הבן אדם והוא צריך להסתדר עם זה יותר מאשר במקומות אחרים.

"אמנם כל היהדות מבוססת על כך, אבל בכל אופן בחב"ד הפכו את זה למשהו

מצוות יישוב הארץ במשנת חב"ד

אולי נמחיש את זה בעוד אופן, כשמנסים להסתכל איך חב"ד תפסו את היישוב בארץ, הם תפסו באמת אחרת קצת מהתפיסה הרגילה.^י

כדי להסביר את זה קודם כל נלך על חלק ה'נגלה': הרמב"ם כידוע לא מנה את יישוב הארץ במניין התרי"ג מצוות. כבר הרמב"ן (בשכחת העשין ד') תמה על הרמב"ם מדוע הוא לא מנה את יישוב הארץ כמצווה. הרבה תמחו על כך, הרבה תירוצים נאמרו על זה, הרמב"ן כנראה לא קיבל אותם, נראה ממנו שהסיבה שהרמב"ם לא כתב את זה היא כי אין בתורה ציווי כזה.^ט

בחב"ד באמת חשבו שהרמב"ם חשב שזה לא ציווי. מה זה כן? זה גם קשור לתפיסה קצת, בספר דברים כתוב את מתן תורה, את עשרת הדברות, ואחרי זה כתוב שהכל זה בשביל שנעשה את המצוות בארץ^כ, ממש מפתיע, זה חוזר שם המון פעמים. שה' נותן לנו את התורה כדי שנקיים את התורה בארץ.

איך אדמו"ר הזקן מסביר את זה? הוא מסביר כך: יש תורה ויש מציאות, התורה זה משהו תיאורטי, אוויר, והארץ היא מציאות, וצריך שזה יתממש, שזה יהיה בפועל. הקב"ה רוצה שתקיים את כל המצוות כלומר שתממש את התורה עד הסוף.

אז יישוב הארץ זה לא מצווה, אלא זה התכלית, זה בעצם להגיד מה האופי של מה שרוצים. בעצם הקב"ה נותן לנו תורה, וארץ ישראל זה המימוש של זה.

עושה משהו טוב לאדם, אבל העיקר היה פה בארץ. הוא שלח את הבת שלו לפה.
^ט הרמב"ן עצמו כן מונה את יישוב הארץ כחלק מתרי"ג מצוות, ומביא לכך פסוקים, אך הוא טורח להוכיח שזה ציווי, ונראה שהוא מבין שזה לא ההבנה הפשוטה של הפסוק (וראה באוה"ח על הפסוק בבמדבר לג נב).

^כ מיד אחר שנגמר עשרת הדברות, ה' אומר למשה ככה (ואתחנן ה, כח): "וְאַתָּה פֹּה עֹמֵד עַם יְיָ וְאָמַרְתָּ אֵלַי אֶת כָּל הַמִּצְוֹת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּלְמַדְם וַעֲשֵׂוּ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ."

^י דרך אגב חב"ד עלו לארץ והתיישבו בחברון וגם בירושלים. היו שתי קהילות חב"דיות חשובות פה בארץ לפני 2000 שנה אני חושב. ובאמת היה להם חשוב מאוד עבודת האדמה. הם לא באו ללמוד בכוללים, הם מאוד רצו עבודת אדמה. בחברון קבורה הרבנית מנוחה רחל, יש הרבה שהולכים לפקוד את הציון שלה, יש הרבה מופתים ממנה, היא הייתה צדיקה מופלאה. היא הייתה בת של האדמו"ר האמצעי. הוא גידל את החסידים שלו שיהיו עובדי אדמה. הוא לא רצה שיהיו סוחרים אלא עובדי אדמה. גם בחו"ל, הוא חשב שזה

נגיד את זה יותר כמשל: כמו שיש נשמה וגוף, והגוף עשוי מרמ"ח אברים שהנשמה מתלבשת בתוכם, כך יש לך מצוות וארץ. בארץ מקיימים את המצוות אבל היא לא מצווה. היא גם לא מצווה כללית, מצווה כללית זה משהו אחר קצת. ארץ ישראל היא ההתממשות של המצוות. זה העניין של א"י.

שאלה: מה העניין של המצוות בחו"ל?

תשובה: בחוץ לארץ אין הרבה מצוות, יש מעט מצוות, נשאר בערך שליש. גם בדרך להתממשות יש התממשות קצת. כשאתה מתחיל לממש. בהתחלה, בתיאוריה, הכל רחב, וככל שאתה יותר מתממש אתה יותר מתמקד. כשאתה מתמקד עד הסוף זה כבר הופך להיות ממש תרי"ג מצוות.

נגיד את זה אחרת קצת. כמו שכשהנשמה נכנסת לגוף, בהתחלה האברים הם משהו כללי, וככל שהגוף יותר מפורט, הנשמה נכנסת יותר חזק.^{כא} כאשר ההתממשות לא חזקה אז ממילא יש פחות נשמה, היא פחות נכנסת. זה יותר מרחף כזה.

אהבת הארץ אצל הרב יצחק

כעת נחזור למה שהתחלתי לספר על הרב יצחק: כששמעתי אותו מתאר את ארץ ישראל, התיאור שלו היה בשתי צורות שהדליקו אותי. הפתיעו אותי.

אחד – זה הדימוי, כמו שאמרתי עכשיו, של נשמה וגוף. הוא בלחץ כמו בן אדם שלא רוצה שהנשמה שלו תעזוב את הגוף שלו, אז אתה רואה אותו – הוא מנסה להיתפס בזה, שזה לא יברח לו. הוא מרגיש שאם מישוה לוקח לו משהו הוא כאילו לוקח לו איבר ממש. זה היה דימוי אחד.

דימוי שני היה מעניין – כמו שבנביא זה מתואר, שזה כמו איש ואישה. זה כמו אחד שהוא מקנא לאשתו, שפתאום באים זרים ומתחילים להתעסק איתה, הוא

^{כא} בברכת "אשר יצר" רואים כמה התפרטות צריך כדי שהנשמה תוכל להשאר בתוך הגוף.

מתמלא רוח קנאה. אז כשראיתי את זה הרגשתי שאני מבין למה, זה אדמה, זה מציאות, הוא מתממש.

מה שהפתיע אותי הוא שכל האחרים ניסו להסביר לי בדיוק הפוך, וזה לא הסביר לי מה קורה פה. הארץ מאוד חשוב וכו' וכו', ניסו לתת משהו רוחני. בסדר, רוחני-רוחני, אני מתחבר לדברים כאלה, אבל תסביר מה זה קשור לאדמה. כששמעתי אותו שמעתי משהו הפוך: משהו אומר לי אדמה זה דומם ממש ממש, ממש, ולזה אתה מתחבר. את זה אוהבים. כמו שנשמה אוהבת את הגוף, היא לא רוצה להתנתק ממנו.

שאלה: מפריע לי שזה על דרך השלילה, פחד מהמוות, ואדם שמקנא לאשתו. אפשר להגדיר אחרת?

תשובה: פשוט הסיטואציה הייתה מול מקרים שניסו לקחת את הארץ. באמת זה לא רק על דרך השלילה. הלחץ של הנפש שהיא רוצה את הגוף הוא משהו חיובי, כמה אני משתוקק (כתוב שהקב"ה ברא את העולם מתוך תשוקה, "שוקי עמודי שש", זה העולם שנשתוקק לברוא אותו, במדב"ר י'), התשוקה להיאחז במציאות. אדם רוצה שיהיה לו קרקע, שיהיה לו מציאות, שיהיה לו בית משלו, שיהיה לו מקום, הוא רוצה דווקא מציאות. דווקא דומם, לא משהו רוחני. אז זה היה בשבילי חידוש.

באמת שמעתי המון רבנים, שהיו גם כאלה שלא היו בשטח. ורבנים שבאמת היו ממש צמודים לאדמה, וראית שהם מחוברים ממש. גם את אלה וגם אתה אלה שאלתי, וכולם ניסו ל'רחן' את ארץ ישראל, והוא רצה לגשם את ארץ ישראל. שה' רוצה להתגשם פה. אז זה מאוד מאוד תפס אותי.

מה שאני רוצה להגיד הוא שיש את הצד שאני אומר "אין עוד מלבדו" ויש את הצד שאני אומר שזה "ממש", "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים".

המציאות הממשית יותר משקפת את ה'

נגיד את זה בשפה חב"דית רגע, נחבר עוד את הקצוות. כתוב בחב"ד שמה ההבדל בין הנשמה לגוף? שהנשמה היא יותר רוצה את ה' מאשר הגוף אבל הגוף משקף את ה' יותר מאשר הנשמה.

למה? כי הנשמה היא בכלל לא דומה לקב"ה, למה היא לא דומה לקב"ה בכלל? בגלל שהיא תלותית. הקב"ה הוא לא תלוי בכלל והיא לגמרי תלותית (או שהיא תלויה בגוף או שהיא תלויה בקב"ה^{כב}). לעומת זאת הגוף מאוד דומה לקב"ה כי הוא כאילו קיים מעצמו.

ככה נראה הקב"ה, הלשון היא "מציאותו מעצמו", וה' ברא את הגשמיות והחומריות בצורה כזאת שגם היא כאילו מציאותה מעצמה. עד כדי כך שכתוב בחסידות שמה זה טבע? יש הרבה פירושים למילה טבע, אחד הפירושים המובאים בחסידות למילה "טבע" הוא שה' מהווה את הכל, מהווה את המציאות, אבל את הטבע איך הוא מהווה אותו? לא כמו שהוא מהווה את הנשמה. "טבע" הכוונה שכשה' מהווה את הטבע הוא עושה את זה בצורה כזו שהמהווה כאילו טבע בתוך המתהווה. כאילו הקב"ה שבורא את זה הוא כאילו מתחבא בתוכו. מה הכוונה? למה זה קיים? הסיבה שזה קיים, אני מסתכל כמו פיזיקאי, למה זה קיים? כי לפני רגע זה היה קיים, ולמה אחר כך זה יהיה קיים? כי לפני כן היה קיים. המהווה שזה הקב"ה מתחבא בתוך מה שהוא מהווה וכאילו הדבר מהווה את עצמו (וראה על כך בהרחבה בביאור "זה השער" לפרק ו' בשער היחוד והאמונה).

כיון שזה כך לכן הגשמיות היא משקפת את הקב"ה יותר מאשר הנשמה. והנשמה בגלל זה היא משתוקקת אל הגשמיות כי היא מזהה בגשמיות משהו יותר אלוקי ממנה. כי זה משהו שהוא כאילו הקב"ה ממש נמצא בו יותר מאשר הוא נמצא בה, כי לה אין מציאות ופה יש ממש.

לכן היא נדבקת, כשהנביא מסביר על איך עם ישראל חוזר לאדמתו הוא אומר "כי יבעל בחור בתולה יבעלך בניך", זה כאילו להידבק בתוך הארץ ממש, בתוך המציאות של הארץ. וזה בגלל שכל כך נהנים מלהתגשם.^{כג}

מקום? הוא משהו שנראה נפרד מה', אז מה רוצים ממנו?
תשובה: בסוף גם חבדניקים הם יהודים, גם הם בסופו של דבר חושבים ש"אין עוד מלבדו"... בסופו של דבר הכל זה ה', ובכל מקום הוא מופיע אחרת. יש איך שזה משתקף בנשמה, שאין לה בכלל מציאות מצד עצמה ובזה משתקף שאין עוד מלבדו.

^{כב} נגיד את זה בצורה כזו: או שאני חושב שהאוכל הוא משהו שמחיה אותי או שאני חושב שהקב"ה עושה שלנשמה יהיה קיום. אבל היא מצד עצמה תלותית לגמרי. אין לה קיום מצד עצמה.

^{כג} שאלה: אם הקב"ה מוחבא בתוך הטבע למה הטבע לא תלוי בקב"ה באיזשהו

שאלה: מה יש בגוף? זה שיש לו יציבות מעצמו? הנשמה מתאוה ליציבות?

תשובה: כן. כמו החוויה של כל אדם כלפי החיים שלו. שהוא מרגיש שאם יהיה לו נשמה בלי גוף אז הוא כאילו הוא לא קיים. זו התחושה הפשוטה שלנו. מה זה נשמה בלי גוף? קוראים לזה מת. אפשר להגיד שיש לו נשמה איפה שהוא בגן עדן אבל זה סיפורים, מה שאנחנו מכירים – זה מת. מה זה חי? גוף. בלי גוף זה כלום.

שאלה: הרי אם אני חי רק את הגוף, את הטבע בלי הקב"ה אז גם אין לי נשמה?

תשובה: החרפתי את זה עכשיו (אמרתי את זה חריף) כדי להסביר את הדבקות הפשוטה שיש לנשמה בגוף, רק בשביל זה. לתת חוש באהבת הארץ מתוך שיש לי חוש (שגם אליו צריך להתרגל לשים לב) במה שהנשמה אוהבת את הגוף. הגוף נקרא הרבה פעמים בלשון שקשורה לארץ, "חמוד". "ותמס כעש חמודו" (תהלים לט, יב). למה זה נקרא חמודו? כי זה מה שהנשמה חומדת (רש"י שם). כמו שהאיש חומד אישה, "לא תחמוד אשת רעך". יש תאוה לחמוד את המציאות. עיקר מה שאתה חומד זה את הגוף שלך, שזה נקרא החמוד שלך. להגיד שזה החמוד שלך, אנחנו לא רגילים לחשוב ככה, אבל אפשר להרגיש את זה מאוד חזק. כך צריך להרגיש את אהבת הארץ.

שאלה: ממה שאתה אומר נשמע שזה ביטוי טבעי לנשמה שהיא מרגישה את המעלה של הגוף. אבל ברמ"א (או"ח סימן ו, סו"ס א') לגבי "מפליא לעשות" משמע שזה משהו פלאי ולא מובן מאליו?

תשובה: עכשיו בוא נשאל בצורה מצחיקה – מי נשמע לך יותר צודק, הרמ"א או אני? עד השיעור כמו מי חשבת?

אני אסביר, את שני הדברים אנחנו נושאים בקרבנו מאוד חזק. נגיד את זה בצורה מצחיקה^{יד} – כל מה שאמרתי היה נחמד, אבל זה כאילו הקב"ה עבד עלינו.

^{יד} מחילה, אני מדבר בליצנות הרבה רק ככה אני מרגיש שאני מבין את הדברים טוב.

יש איך שזה משתקף בטבע, ובטבע זה משתקף הפוך. וזה שהוא מופיע בצורה הזו גורם לנשמה להתאוות לגוף.

הוא החביא את עצמו פה. וזה מפליא לעשות. הנשמה, מה נפל עליה? מה היא רואה בגוף? באמת זה מוזר. יש הקב"ה כזה גדול, ובסוף היא רוצה את הגוף. זה מוזר שהקב"ה עשה דבר כזה, "עושה פלא".

ואהיה אצלו אמון (ח"ב)

ג. המשך הביאור ל"ואהיה שעשועים"

ג. והנה ההפרש שבין בחי' אחוריים לבחי' פנים מבשרי אחזה, שבעורף אין בו התחלקות אברים שעור אחד מכסה את כולו, משא"כ בבחי' פנים נראה ונגלה ציור התחלקות האברים, עינים לראות אוזנים לשמוע כו', ותענוג שבבחי' ראייה הוא בחי' אחרת משמיעה כו' [כלומר לכאורה באמת התענוג הוא מלוּבש בהרבה לבושים].

כך הוא למעלה כביכול שבחי' רצון העליון ב"ה נק' בחי' אחוריים ואין בו שום התחלקות, ולכך הרצון המלוּבש במצות כולל כל המצות בשוה, שכולן הן בחי' רצונו ית', והרי זה שבח א' לכולן אלא שהוא שבח גדול מאוד, כנ"ל שהרצון עליון הוא למעלה מהחכמה כו', ולכן נק' העונג והשמחה הנמשך מזה בשם זמירות, כמו זמר שמנגנים ניגון א' היפה מאוד הרבה פעמים כנ"ל, אבל העונג העליון ב"ה המלוּבש במצות יש לכל מצוה תענוג פרטי, כי העונג היא פנימי המכוון המלוּבש ברצון, ואין פנימית המכוון המלוּבש ברצון מצוה זו מלוּבש ברצון מצוה אחרת כי לכל מצוה יש כוונה אחרת כנודע [קודם הדברים הללו באו להסביר מדוע הרצון הוא מעל התענוג. וכעת הוא בא להסביר למה התענוג מעל הרצון^{כה}]. וכמו עד"מ בפנים, הרי התענוג שבראי' המלוּבש בעינים אינו דומה כלל להתענוג שבשמיעה שבאזנים, וכן תענוג שבטעמים חוץ אוכל יטעם כו', כל מין תענוג הוא מהות אחר – כך בחינת עונג העליון הנמשך ומתגלה ע"י המצות בציצית תענוג מיוחד ומשונה מהתענוג שבמצוה אחרת, וכן בתפילין כו' ובכל המצות, ולא כמו מעלת הרצון שהוא מדרגה אחת לכולן (ועמ"ש בד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת בפ"י דרכיה דרכי נועם).

^{כה} והארכנו בכל זה בשיעור שהובא בגליון לפרשת במדבר השנה.

ולכן במ"ת דכתיב פנים בפנים דבר ה', שהי' גילוי בחי' פנים עליונים שהוא עונג העליון ב"ה המלוכש בתורה ומצות, הנה אמרו"ל "על כל דבור פרחא נשמתן", לפי שבכל דבור מעשרת הדברות הי' גילוי עונג פרטי המלוכש בדיבור זה בלבד שאינו דומה לגילוי העונג שבדיבור השני, והגורם לזה שזכו ישראל לכך במ"ת היינו משום דכתיב "פנים בפנים", שגם מלמטה למעלה היה בבחי' גילוי הפנימיות ולא בבחי' אחוריים.

הוא רוצה להסביר פה מה זה עונג העליון. אם מתן תורה היה מגיע מהרצון לא הייתה פורחת להם הנשמה מכל דיבור אלא רק מכל הדיבורים ביחד. אך מכיוון שמתן תורה היה מהעונג העליון לכן "על כל דיבור פרחא נשמתן", הכוונה שהקב"ה לגמרי מתגלה בכל דיבור, ולמרות שהוא מתגלה לגמרי הוא אחרי זה מתגלה בעוד דיבור וגם שם זה לגמרי. וזה מה שהוא רוצה להסביר על ההבדל בין תענוג לרצון.

ברצון אני נמשך וזה נקרא בחינת אחוריים, לא פורחת הנשמה לגמרי, אולי היא תפרח בסוף, כעת היא בתנועה של להימשך אבל היא לא פורחת. הוא אומר משהו ואז אני נסחף, הוא אומר עוד משהו ושוב אני נסחף. ואילו בתענוג הנשמה כאילו כבר פורחת. אני לא 'נסחף', אני כבר נסחפתי, זה הכל. זה 'סוף הדרך', 'חבל על הזמן', מה שעבר עלי עכשיו נגמרו החיים. נגמרתי, הוא גמר אותי. אין משהו אחר יותר מזה. אחרי דיבור אחד ש"פרחה נשמתן" אז הוא מצליח להגיד עוד משהו, וממילא מה קורה כשהוא אומר? הנשמה חוזרת. וכשהוא גומר להגיד את זה פורחת הנשמה שוב, כי אין יותר מה להגיד¹². ואז שוב הוא אומר וכו' – זה הציור של עונג העליון.

כלומר יש את איפה שה' מושך את עצמו ובעצם רוצה להתגלות ואני נמשך לזה, אבל יש איפה שה' אומר "זה אני". כשהוא אומר "זה אני" אז אני נגמר לגמרי, פרחא נשמת. כשאדם לומד תורה ומקיים מצוות הוא צריך להרגיש ש"זהו, זה הכל". אם הוא ככה ילמד, לכאורה תפרח נשמתו. אבל כתוב "וראית את אחורי ופני

בהלכה זה קשור לדין של "עוסק במצוה פטור מן המצוה", כשאני עושה מצווה אחת אין עוד שום מצווה אחרת.

¹² כמו שמי שאומר "לשם יחוד" הוא אומר על כל מצווה "ותריג מצוות התלויות בה", כל מצווה ומצווה היא הכל אין פה עוד משהו.

לא יראו", כמו שכתב אדה"ז מקודם. אך כאן פתאום הוא אומר שגם אצלינו זה בבחינת פנים. אז מה הוא רוצה מאיתנו? נראה איך הוא מסביר:

כי גם בתשוקה וכלות הנפש שממטה למעלה יש ב' בחי'. הא' כמ"ש "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ", והיינו שמבטל רצונו וחפצו המלוכבש בגוף ונפש הבהמית ורוצה לדבקה בו ית' בתשוקה וצמאון כו', אך מ"מ רצון זה ותשוקה זו היא בחי' אחוריים, שהרי עדיין נפשו האלקית מלוכבשת בגוף ונה"ב בתענוגות בני אדם אלא שרוצה לצאת מהם ומסכים בהסכמה אמיתית שתתפשט האהבה מלוכבשה שבנוגה לדבקה באלקים חיים, אך עדיין לא נתפשטה האהבה עד שתחפץ בקרבת אלקים בשמחה וטוב לבב מרוב כל ולהתענג על ה' אהבה בתענוגים ממש, שזהו בחי' ה'ב' וכמ"ש "כלה שארי ולבבי כו'", והיא בחי' ומעלה יתירה שמחה ותענוג בה' ממש, והיא שמחה של מצוה, ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד כי הם חיינו כו'.

ובחי' זו ה'ב' היא בחי' גילוי פנימית, וז"ש פנים בפנים דבר ה', כלומר שהיו חיבור והתקשרות בחי' פנים עליונים בבחי' פנים התחתונים, שהי' התלבשות עונג העליון ב"ה שהוא הוא פנימי' הרצון בבחי' עונג התחתון שממטה למעלה, "כלה שארי ולבבי כו'" בבחי' פנימי' האהבה בתענוגים להתענג על ה' ממש, שעי"כ זכו והשיגו העונג העליון ב"ה המלוכבש בכל מצוה עונג פרטי. ולכן על כל דבור ודבור פרחה נשמות.

וזהו שנענש דוד המלך ע"ה על שלא שיבח את התורה רק בבחי' זמירות שהוא מצד בחי' אחוריים של המצות, ולא שיבח את התורה בבחי' זו הפנימי' שהיא מעלתן העקרית העצמית.

ולכן העונש היה ג"כ מדה כנגד מדה, ששכח מעלת התורה שהיא בבחי' פנים, כי הנה לכך נאמר "בכתף ישאו", שהלויים היו נושאי הארון והיו כתפיהם לחוץ ופניהם כנגד הארון זה כנגד זה, והיינו לפי שצ"ל בחי' פנים בפנים כנ"ל [איך היו הולכים? היו קודם כל בין הבדים בתוך הרווח שביניהם, הם היו מסתכלים אחד על השני, והיו הולכים. למה הם עומדים ככה? הרי לא נח ללכת ככה. התירוץ באופן פשוט הוא שהארון לוקח אותם ולא הם לוקחים את הארון. אבל אם אתה שם בעגלה, אז מי ייקח? הרי הארון לוקח רק כשיש פנים בפנים (החטא של עוזה שלאחר מכן הוא בעצם החטא של דוד רק יותר בגסות, החטא הולך ומתעבה¹²). הווארט כאן הוא להגיד שאתה חושב שאתה מנהיג

¹² ארון האלקים ויאחז בו כי שמטו הבקר", אפשר לומר שהכוונה שהוא מט ליפול ועוזא

בפשט הפסוקים לא ברור מה החטא שלו, כתוב (שמואל ב', ו' 1) "וישלח עזא אל

את הארון אבל באמת הארון מנהיג אותך, אתה חושב שאתה תופס את האלוקות אבל באמת האלוקות תופסת אותך], וגם הלוחות שבארון ה' בבחי' פנים לכל צד, שהלוחות היו כתובים משני עבריהם, שלכל עבר לא נראה רק בחי' הפנים.

והוא נענש ששכח זה ונשאז בפרות על העגלה, ומה שנענש שנפל בבחי' שכחה היא בחי' אחוריים [עמ"ש פ' תצוה סד"ה זכור בו' לא תשכח], היינו מדה כנגד מדה שלפי שלא שיבח את התורה בבחי' פנים אלא בבחי' אחוריים שכח מעלת הלוחות שהיו בבחי' פנים ונפל לבחי' שכחה היא בחי' אחוריים.

קודם אמר שאחוריים זה רצון, ופה אומר שאחוריים זה שכחה. הסיבה היא כזאת: אם אני רק 'רוצה' משהו ולא 'מתענג' ממנו הכוונה היא שהוא רק אמצעי לגרום לי עונג ולא שזה העונג בעצמו, אז מה שיוצא מזה זה או שאני שוכח את המטרה או שאני שוכח את האמצעי, כי אני לא באמת רוצה את האמצעי. אם דוד היה נתון בתענוג הוא לא היה נופל לשכחה, אלא היה ברור לו שצריך שיהיה פנימה בכתף וכו'.^{כח}

לפעמים האדם חושב שכללות התורה והמצוות הם מעצבים את החיים שלו, אז הוא מתייחס לכל המצוות ביחד כאל רצון. וחז"ל אומרים שצריך להגיד שכל פרט הוא הכל, הקב"ה נמצא בו לגמרי. אל תסתכל שהמטרה היא לקיים את כל המצוות, אלא תתייחס לכל פרט כדבר חשוב בפני עצמו.^{כט}

^{כח} אם יש לו תענוג, התענוג דוחף אותו לשם, הוא לא מתבלבל. כמו שכאשר ילד אומר "אני רוצה גלידה", אומרים לו "זה לא גלידה אלא זה משהו אחר". אז הוא אומר טוב, אז אני רוצה את המשהו האחר...
^{כט} ניתן לזה דוגמא מאוד פשוטה: יש אומרים שאין טעם להניח תפילין ליהודים שגם ככה לא שומרים תורה ומצוות (גם אלה שלא מקיימים תורה ומצוות אומרים את הטענה הזאת "למה להניח תפילין, הרי אני לא שומר תורה ומצוות?"). התשובה היא שזה לא קשור, התענוג של הקב"ה מכך שאתה מקיים תורה ומצוות הוא כל כך גדול שהוא לא מסתכל אם אתה מקיים עוד מצוות. אם אתה מסתכל "איזה יהודי אני" אתה באמת צודק, אבל אם אתה מסתכל על

בא להציל אותו (וכמו שכתב שם רש"י "כי שמטוהו הבקר ונענעוהו, וכן תרגם יונתן: ארי מרגוהי תוריא; כמו שמתרגם (דברים יט ה): ונדיחה ידו בגרון, ותתמריג ידיה בפרזולא"). אני חשבתי להקביל את מה שכתוב כאן למה שכתוב קודם לכן על הפלשתיים שהחזירו את הארון, לגבי הפשלתיים כתוב (שמואל א, ו יב) "וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש במסילה אחת הלכו הלך וגעו ולא סרו ימין ושמאל", וכאן קרה להיפך, שהבקר שמטו את הדרך כלומר נטו הצידה ולא הלכו בדרך שהיה צריך, הארון לא כ"כ רצה ללכת. זה שחשבו שהעגלה היא נושאת את הארון זה גרם בסוף שלא ישימו לב שהארון לא רוצה ללכת לשם, ועוזא החליט שהוא מכון את הארון.

עכשיו אני רוצה לענות על השאלה ששאלו מקודם. שאלו האם אנחנו זוכים לפנים בפנים. התשובה היא שזה לא השאלה כאן, אלא השאלה היא האם אנחנו חושבים שהתורה היא כזו. אם אני חושב שהתורה היא רצון זה לא טוב, אבל אם אני חושב שהיא פנים בפנים. כשאני לומד תורה זה כמו במעמד הר סיני. זה שאני לא נמצא במעמד הר סיני זה קושיא עלי אבל זה לא מצד התורה. מצד הקב"ה הוא כל הזמן במעמד הר סיני. מצידי תלוי מה אני חושב. אם אני חושב שמצידו זה ככה מצוין, אבל אם אני חושב שהעיקר מצידי או שגם מצידו זה לא ככה – זה לא טוב. מבחינת הקב"ה הוא עכשיו במעמד הר סיני כך אתה צריך להסתכל על התורה. אלא שזה עם הרבה צמצומים והעלמות שהאדם לא רואה, אבל זה באמת פנים בפנים – כך צריך להסתכל על התורה.

ובזה יובן מ"ש "ואהיה שעשועים", כי בחי' שעשועים הן הן בחי' גילוי בחי' פנימי, דהיינו בחי' עונג העליון המלוכש במצות שהיא פנימית הרצון, משא"כ בחי' זמירות הן בחי' אחוריים שהוא הרצון כנ"ל [ועמ"ש עוד מענין זה ע"פ יהי מקץ שנתים ימים ובאגה"ק קרוב לסופו ד"ה דוד זמירות קרית להו].

אך הנה "ואהיה" כתיב לשון הוה והיינו שצריך להמשיך גילוי והתהוות בחי' ה"שעשועים", דבאתאדל"ת תליא מילתא [זה מה שאמרנו, שזה שה' נכנס לתוך התורה זה תלוי בזה שאנחנו מאוד מאוד רוצים את התורה, בשביל זה אמרתי את הווארט על זמירות היו לי חוקיק, שדוד מבקש שהזמירות שלו יהיו כמו לימוד החוקים של נגעים ואהלות, שאם ה' לא נמצא בבקשה שלו הזאת אז גם בנגעים ואהלות הוא לא כ"כ נמצא. במדרש תהלים שם לא כתוב שה' נענע לו, אבל בזה שה' מעניש אותו על כך שהוא קרא לתורה זמירות, כאילו הוא אומר לו שהוא נענה לו מאוד מאוד מאוד, יותר מנענע לו, הוא רוצה שזה יהיה יותר מזה, שזה יהיה שעשועים ולא רק זמירות]. וזהו "יום יום", דהיינו בחי' ק"ש שאומרים דבר יום ביומו, כי בכל יום נעשה בריה חדשה

ל שאלה: אז על מה נאמר "ופני לא יראו"? תשובה: אפשר להגיד שזה כשזה לא בתורה, כמו ששם זה היה שלימד אותו סדר תפילה. אבל בתורה זה באמת פנים בפנים.

התענוג שיש עכשיו. כמו "פרחה נשמתך" עכשיו. הקב"ה עכשיו נוכח פה פנים בפנים זהו ואין עוד משהו אחר עכשיו – אז אתה מניח תפילין. עכשיו אתה מניח תפילין. מה יהיה חוץ מזה? בתפילין אין חוץ מזה. העוסק במצוה – אין עוד מצוות עכשיו.

[לא רק הקב"ה אומר שכאילו עכשיו "רק זה", אלא גם אנחנו כל כולנו "פרחה נשמתן" במעמד הר סיני ופורחת נשמתנו בקריאת שמע]. וע"כ בכל יום צריך לקרות ק"ש ולמסור נפשו באחד בכל יום, ואהבת בחי' תענוג כו', ועי"ז גורם ירידת התענוג עליון, שעשוע שבעצמותו, שיתלבש בתורה, וזהו "אני תורתך שעשעתי", שעשעתי הוא פועל יוצא [כלומר עשיתי אותה משעשעת או משועשעת] שממשיך השעשועים בהתורה, והיינו ע"י "אני", אותיות אין, פי' בחינת ביטול היש שעושה מאני אין, והיינו שגם בלימוד התורה לא יהי' בבחי' יש אלא בביטול היש, כמו"ש "בכל נפשך" סמוך ל"ודברת בם כו'", ועי"ז גורם למעלה [תראו מה הוא אומר, גם למעלה] להמשיך מהיש לאין, דהיינו מיש האמיתי שעשועים העצמיים [השעשועים העצמיים] נקרא יש האמיתי, השעשועים זה שבכל דבר שהוא נמצא הוא נמצא. זה הוא לגמרי, זה לא שהוא רוצה להיות אלא זה פשוט הוא] יומשך הארה בחכמה שהיא בחי' אין ממש [כלומר זה גורם למעלה לעשות מהיש האמיתי, שיהיה אין בחכמה. כלומר שהקב"ה יעשה את עצמו לאין].

דיברנו כמה פעמים על כך שההורים אוהבים את הילד שלהם עד שהם אומרים לו שהוא כמו בן יחיד, מה הכוונה? הילדים מקשים על זה כל מיני קושיות, האחים שואלים "מה איתנו?", הילד עצמו אומר להם "הרי אתם אומרים כך גם לאחי?", אבל ההורים לא משקרים הם באמת מרגישים שכל אחד מהילדים שלהם הוא כמו בן יחיד, איך זה יכול להיות? הפשט הוא שזה באמת כמו "פרחה נשמתן" כי ההורים נותנים את עצמם לבן שלהם עד שהוא יחיד לא רק כלפי האחרים אלא גם כלפיהם עצמם, כאילו אין אותם, אתה בשבילנו כל החיים, אתה "חיים שלנו". ברגע שאומרים ככה אז באמת כל אחד הוא בן יחיד.

ככה הקב"ה פה אומר, הוא לוקח את היש האמיתי והופך אותו לאין. מה הכוונה? הוא כאילו אומר "אני רוצה שהשעשוע שלי יתגלה בתוך החכמה", כלומר שאני אכנס לתוך התורה, לתוך החכמה. בעצם להיכנס לתוך החכמה זה כאילו להפוך את היש שלי לאין. הקב"ה קורא לנשמה "יחידה", ובעצם היא כאילו יחידה כלפיו, "רק את", "עכשיו יש רק אותך", כאילו ככה הוא אומר לכל נשמה.

עכשיו אדה"ז מביא לכך דוגמא בקבלה:

[והוא ג"כ ההמשכה מבחי' אני בבחי' אין, עי' בע"ח שער השתלשלות הי"ס דרך העגולים במהדורא בתרא פ"ב בענין אני ואין, ובמאורי אור אות א' סעי' ס"ד מל' דא"ק נק' אני מתלבשת

ברדל"א נקרא אין, עכ"ל. וע' מענין ואהי' בזה ויקהל דרי"ז ע"א והייתי לא כתיב אלא ואהיה בו' ור"פ שמיני דל"ה ע"ב ובהרמ"ז שם ובפ' אחרי דס"ה ע"ב וסימן ואהיה בו' ודס"ז ע"ב]:

מה זה שהאני הופך להיות אין מלמעלה למטה? שכאילו כמו שההורים אומרים "אתה החיים שלי", אני כאילו לא רוצה את עצמי מרוב שאני רוצה להגיד כמה אני אוהב אותך, אני אוהב אותך כל כך שאני כאילו רוצה שה'אני' לא יהיה ויהיה את זה שאני אוהב אותך. מרוב שאני אוהב אותך, יהיה פה אהבה בלי 'אני'. זה כאילו להיסחף לגמרי.

שיהיה שעשועים או שיהפכו לאין?

יש כאן קושיא בתוך המאמר, שמאוד חשוב לשים לב אליה: עד עכשיו ראינו שהמדרגה שאנחנו רוצים היא שעשועים, ופתאום הוא אומר שהשעשועים זה היש האמיתי ואנחנו רוצים שהיש האמיתי יהפך לאין.

בעצם הוא רוצה מפה לגלוש לאות הבאה, אות ד. "משחקת לפניו בכל עת, משחקת בתבל ארצו", ולאחר מכן "ושעשועי את בני אדם". מה הוא רוצה להגיד? הוא אומר שבעצם נכון שהלמעלה זה שעשועים, שעצם הגילוי האלקי שה' מתגלה "פרחה נשמתך" זה באמת העונג, שבעונג אתה נמצא לגמרי ואז כאילו אין לך שום דבר אחר. אבל הוא אומר שהתורה היא לא העונג כמו שהוא למעלה אלא התורה זה העונג כמו שזה יורד למטה, שה' נמשך לתוך התורה על ידי אתערותא דלתתא, הוא מחליט שמה שקורה בינינו לבינו זה יהיה חלק מהשעשועים שלו הוא רוצה שהשעשועים ירדו למטה, שגם למטה יהיה גילוי של השעשועים ולא רק למעלה. כלומר יש את השעשועים כמו שיש לו, אבל עכשיו הוא רוצה שגם למטה יהיה חלק מהשעשועים – זה הכוונה שהוא הופך את השעשועים מהיש לאין.

הלמטה הוא חלק מהשעשועים

בהמשך (בסוף הביאור, בדף יט סוף עמודה ד') הוא מסביר מה הם השעשועים האלה של התורה:

ובמ"ש בלק"א בשם המגיד נ"ע המשל מלב מלכים אין חקר כשרוצים להמשיכו שיפנה לבקשת ההדיוט הוא ע"י שמביאים בנו הקטן שישתעשע בו או שמביאים דבר חדוש כמו צפור המדברת. כי כלום חסר מבית המלך ואין כל זהב וכסף חשוב לנגדו מאומה רק איזה דבר חידוש.

כמו"כ כתיב ממושבותיכם דייקא תביאו מבחי' ישיבה שהוא ב"ע משם דייקא הוא העלאת מ"ג... [וע' בפע"ח שער הק"ש פ"ד במ"ש לכן גדולה מצות ק"ש יותר מן התפלה שהרי מ' שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש ואינו מפסיק לתפלה ולהיות זווג או"א עילאין ונעלם מאד אין בנו כח לעוררו בהיותנו בעולם האצילות אך ורק בהיותנו בבריאה עב"ל, והטעם י"ל כנ"ל דמבריאה דוקא שהוא בחי' יש ודבר נפרד כשנעשה ביטול היש זהו דבר חידוש כמו עד"מ צפור המדברת מושא"כ מה שהאצילות בטל אינו דבר חידוש ולכן הגם שביטול האצ' גדול יותר לאין קץ עב"ז עיקר המשכת אור חדש להיות יחוד או"א מומשיכים דייקא ע"י ק"ש שהוא ביטול היש דבי"ע כו'... וזהו ענין אני תורתך שעשעתי וענין שעשועים יום יום וכמבואר לעיל.

כלומר אני גורם שה' יחליט להשתעשע מדבר שהוא כאילו לא אמור להיות משועשע ממנו וזה עצמו חלק מהשעשוע.

יש את השעשועים של ה' – בסדר זה ה', ויש מה שאנו רוצים לגרום לו שעשוע – וזה אי אפשר, אנחנו לא יכולים לגרום לו שעשוע, ויש שאנו מצליחים לגרום לו שעשוע – איך אנחנו גורמים לו שעשוע? אנחנו בעצם באים ואומרים שממשהו שלא אמור להיות משעשע הוא עושה כאילו הוא כן – זה עצמו גם שעשוע. משהו שלא אמור להיות שעשוע רוצה להחליט שהוא כן משעשע – זה משעשע. זה כאילו יוצא החשבון שלו פה, זה "אני תורתך שעשעתי".

נגיד את זה באופן פשוט:

אנחנו באים לקב"ה ואומרים לו "אנחנו לומדים תורה, אתה מה זה אמור להיות 'דלוק' עלינו... 'מעשה אלוקים המה'". נראה לכם הגיוני? מה ההיגיון להגיד דבר כזה? להגיד שכאשר אני לומד הקב"ה מחליט לעזוב את היש האמיתי ולהיות אין? אומר הקב"ה: "זה משעשע שהם חושבים שהם יכולים ללמוד תורה". התורה היא תורה בגלל שאנחנו חושבים שאנחנו לומדים תורה וזה מצחיק כאילו אותו ואז

זה מעניין אותו מה אנחנו עושים ואז הוא משתעשע מזה, ואז זה נהיה תורה^{לא}, מזה שאנחנו חושבים שאנחנו יכולים ללמוד תורה.^{לב}

שאלה: אין כל מיני דברים רציניים שהמלך עסוק בהם, אלא כל הזמן הוא רק משתעשע עם הציפור? הרב: כן (וראה עוד בהערה ז) אבל כשתדקדק במשל תראה שזה לא ברור מה המשל, המשל הוא הצפור? או המשל הוא שההדיוט מנסה לבקש בקשה מהמלך? בסוף המשל כאן הוא מתוחכם, הרבה מהמשלים של המגיד הם כאלה מתוחכמים. יש פה בן אדם שרוצה לבקש ורוצה למשוך תשומת לב, אז הוא מביא ציפור מדברת. המשל של הציפור המדברת זה התורה, והמשל של ההדיוט זה אנחנו. שאנחנו רוצים שהקב"ה יתעסק איתנו ההדיוטות אז אנחנו עושים את עצמינו לציפור המדברת.^{לג}

כמו שאמרנו קודם כשיברנו על נפה^ח (בחלק הראשון של השיעור בהערה 22), שאצל נפה^ח יש תורה אבל אדה^ז מצייר שכאילו אין תורה, הקב"ה לא נמצא

דנייד^{לד} כזה. בפיזיקה אנחנו רוצים להגיד לקב"ה: "תשמע, יש פה חוקים שאי אפשר לזוז מהם, וככה זה עובד, אל תזוז מזה, זה לא תלוי בך". אחרת זה לא מדע, מתי המדע הוא מדע? שאפשר לחקור ולהגיד "תשמע ככה זה עובד, זה לא בחירי, זה לא יכול לזוז", ברגע שאתה אומר שזה יכול לזוז אז כבר אין מה לחקור. כמו שאני אוהב להגיד על הפסיכולוגיה: למה יש כשל מובנה בפסיכולוגיה? כי הפסיכולוגיה לא בוחנת את המקום שבו אתה בוחר, כי זה לא מדיד, היא בודקת את המקום שבו אתה עובד בלי בחירה. אז יש משהו בעייתי בעצם הצורה שבה אתה לומד את זה, כי אתה לוקח חלק עיקרי בנפש שזה הבחירה, ושם את זה בצד. בהרבה מאוד מלימוד הפסיכולוגיה זה ממש מובנה (יש כאלה שזה מובנה בתיאוריה ויש כאלה בצורת השגת הממצאים).

^{לב} תלמיד: כשאנחנו מבינים שאנחנו ציפור מדברת אז אנחנו מתחילים להיות חלק? הרב: כן, אפשר להגיד את זה ככה. אפשר להגיד שלפני שאנחנו מגיעים אל המלך אנחנו הדיוט, וכשאנחנו מגיעים אל המלך אנחנו צפור מדברת אבל אנחנו חלק מהשעשוע של ה'.

^{לא} שאלה: אז כל התורה שלנו זה רק בדיחה?! תשובה: תגיד אתה, כשאתה מסתכל על הקב"ה שהוא משתעשע בתורה, שהוא משתעשע בעצמו, שעשועים עצמיים – זה בדיחה או שעשוע? התלמיד: זה שעשוע. הרב: אז זה רציני כאילו? התלמיד: זה יותר מסתם איזה בדיחה. הרב: אין לזה את החסרונות של בדיחה אבל יש לזה את היתרונות של בדיחה. בסוף ביחס אליו זה גם כאילו בדיחה. בסדר, הוא החליט לשעשע את עצמו, זה בדיחה הוא יכול להיות עצמו גם בלי לשעשע. בוא נשאל כך: כל העולם זה כן רציני בשבילו? התלמיד: לא. הרב: אז למה בכל אופן הוא עשה את זה? התלמיד: בגלל שהוא רצה להשתעשע. הרב: מה? חסר לו משהו? התלמיד: יש לו תאוה. הרב: עכשיו אדה^ז מסביר לך שהתאוה הזאת באה לידי ביטוי בהרבה צורות, כשהוא רוצה להסביר מה זה מעלת התורה, כשיהודי מצליח להיות פנים בפנים עם ה' זה הכוונה שיהודי מבין שאצל ה' הכל זה שעשועים.

^{לג} שאלה: אנחנו יכולים ללמוד גם פיזיקה ולהגיד שהוא נמצא בזה והוא לא יהיה מרוצה מזה. תשובה: אבל בפיזיקה אם אתה תגיד את זה אז אתה לא תצליח ללמוד את הפיזיקה כמו שצריך, הכל זה יהיה 'מיא

בתוך התורה, עד שאנחנו אומרים לו "תהיה בתוך התורה", כי התורה – זה שיש לקב"ה שעשועים עצמיים – זה למעלה, אבל זה שהוא גם רוצה שהשעשועים העצמיים יהיו בתוך התורה זה נקרא שהוא עושה מהיש אין, ואת זה אנחנו עושים, אנחנו גורמים שפתאום משהו שלא אמור לשעשע אותו הוא פתאום כן יהיה משעשע, ובזה אנחנו מכניסים את הקב"ה לתוך התורה. זה לא נמצא שם בתוך התורה. זה שהקב"ה יהי בתוך התורה זה תלוי בי, זה "ואני תורתך שעשעתי".^{לד}

ד. "משחקת לפניו בכל עת"

ד. "משחקת לפניו בכל עת". הנה יש כ"ח עתים י"ד לטובה כו' וא' מהם "עת לחבק ועת לרחוק מחבק". פי' שיש לפעמים עת רצון למעלה שנעשה בחי' חיבוק כנ"י מקור הנשמות עם הקב"ה, כאדם החובק את חברו מאחוריו שלא ילך מפניו, כך כביכול הקב"ה מחבק כנ"י כמ"ש "אהבתי אתכם אמר ה'" ואהבתו לא תסור ממנו לעולמים שלא להיות האדם בבחי' נפרד ממנו ח"ו. וכמו שהיה במ"ת פנים בפנים דבר ה' עמכם, שגם ממטה למעלה היה הכל בבחי' פנים, שאפילו האחוריים נכללו בבחי' פנים ונעשה הכל בבחי' פנים, דהיינו שגם נפש הבהמית אתהפכא כו', וכמ"ש "בכל לבבך בשני יצריך כו'" וזהו "ימין ה' עושה חיל" [וע' בע"ח שער עשרים פ"ב דב' פעמים כ"ד אותיות שיש בפסוק בשכמל"ו דק"ש שחרית וערבית זהו ענין חיל, ולכן נקרא כנס"י "אשת חיל", ועמ"ש ע"פ "ושמתי כדכד". וענין בשכמל"ו היינו קבלת עול מלכות שמים וביטול היש וזהו "ימין ה' עושה חיל"].

אמנם בגלות הוא בחי' "עת לרחוק מחבק", כשאין עת רצון אזי רחוק מלחבק. ואזי אין עומדים כנס"י עם הקב"ה פנים בפנים, דהיינו שאין דביקות הנפש באלקים חיים בבחי' פנים ממש

לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: " – כלומר עם ישראל נענו למה שה' אמר להם, ואז "וישב משה את דבריו העם אל ה'" למה הוא משיב? כי ה' אמר להם "אם שמוע תשמעו..." אז משה אומר להם שהם באמת נענו לזה. ואז "ויאמר ה' אל משה" הוא אומר לו אם זה ככה, אז – "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך" ואז עכשיו מתוך זה הוא בעצם בא להגיד את התורה.

^{לד} זה גם פשט הפסוקים ביתרו (פרק יט): "שמות פרק יט, א-ה
בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: ויסעו מרפידים ובאו מדבר סיני ויחוו במדבר ויחן שם ישראל נגד החר: ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: " – זה מה שראיתם שעשיתי לכם – " שמות פרק יט, א-ה
בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: ויסעו מרפידים ובאו מדבר סיני ויחוו במדבר ויחן שם ישראל נגד החר: ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר

ע"ד "כלה שארי ולבבי בו", ויש לו תענוג במילי דעלמא. הגם שיש לו רצון לה' הוא רק בחי' אחורי', כנ"ל שהרצון נק' אחוריים והתענוג הוא בחינת פנים בו'.

וז"ש "למה תשיב ידך וימינך מקרב חיקך כלה", 'חיקך' קרי ו'חוקך' כתיב, וחוקך היינו התורה שהיא חוקת ה', והוא בקשת כנס"י שיתגלה ימינו ית' [תראו מה הכוונה שתתגלה ימינו זה ממש מפתיע, הפוך מממה שאמרנו קודם] ולא יהי' גנוז ונעלם בחוק, ומכלל זה אתה שומע שיש עתים שהימין גנוז ונעלם בחוק, והיינו ע"ד מארז"ל "אור שנברא ביום ראשון היה אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, ראה שאין העולם כדאי לו גנוז לצדיקים, והיכן גנוז היינו בתורה" ועי' בזהר פ' תרומה (דקמ"ט א'), וזהו ענין שהימין שהוא חסד עליון שהוא בחי' נהורא קדמאה הוא גנוז בקרב חוקו הוא התורה (ומוזה מובן המעשה דאיתא בזהר סוף ח"ג דף ש"ה ע"א, שאמר ר' אלעזר ואנא חמינא בו' כי הוא היה יכול שיתגלה לו ע"י התורה בחי' אור ההוא הגנוז בו שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו וע"כ אמר "אנא חמינא" מומש).

וז"ש "ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל", כי תמיד יצוה ה' עליון חסדו וימין ה' נטוי' עליון רק לפעמים היא רוממה מנפש האדם רק היא גנוזה בתורה ולפעמים יורדת ונמשכת למטה בנפש האדם ואזי היא עושה חיל. ולכן אמר הכתוב "וימינך מקרב חיקך כלה", כלומר שלא תהא מלוכשת ומתעלמת בתורה להיות גנוזה שם [לא שאני לא רוצה שה' יהיה בתוך בתורה, אלא שאני לא רוצה שהוא יהי נעלם בתוך התורה] רק תוציאנה מקרב חיקך מההעלם אל הגילוי להיות גילוי ימין וחסד ה' היא האהבה תקועה בנפש האדם.

והנה בכל עת ועת בין בבחי' "עת לחבק" בין בבחי' "עת לרחוק מחבק" נאמר על התורה "משחקת". והענין כי הנה בחי' שחוק היא בחי' ביטול היש לאין, וכמ"ש "צחוק עשה לי אלהים" פי' כי שם אלקים המעלים ומסתיר אור א"ס ב"ה להיות נראה העולם ליש ודבר נפרד בו' ושלא יבטל במציאות בו' כמו זיו השמש בשמש בו' הוא בשביל הצחוק שלבסוף הכל שישוב ויתחפך שיהי' היש בטל לאין ונגלה כבוד ה' לעין כל, כי שם אלקים המסתיר ומעלים שיהא נראה ליש בו' הוא רק כמו צחוק שעושים לפני שרים שעושים שינויים דברים זרים לשחוק בהם ונעשה בחי' יש ושיהי' היש בטל לאין, ועשיית גילוי היש יהי' כמו זר נחשב ואין זה רק בחי' שחוק, ועד"ז הוא ענין השחוק לע"ל שעתידי הקב"ה לעשות קניגי לצדיקים שור הבר עם לויתן בו' וכמ"ש במ"א.

קודם קראנו על השחוק שעושים לפני המלך, אך כשמסתכלים טוב אפשר לשים לב שזה לא בדיוק אותו דימוי. קודם כשדיבר על "ואהיה שעשועים יום יום" הוא דיבר על שחוק שאנו עושים, "שעשעתי"; ושהקב"ה נהיה 'אין'; ופה ב"משחקת

לפניו בכל עת" הוא מדבר על שחוק שה' עושה ושהוא נהיה 'יש' למטה^{לה}. "בכל עת" הכוונה שגם כאשר אני נמצא בתוך התורה, גם כשאני כל כך נמוך עד שאני כאילו נעלם, כשבעצם מרוב שאני נמצא בתוך התורה כביכול כבר אין אותי, יש לכם את התורה בלי 'אני' – זה בסדר. הקב"ה מבסוט, זה מצחיק אותו מאוד. כשאנו לומדים תורה ואומרים שהקב"ה כל כך נמצא בתוכה עד שכאילו אנחנו הבעלי בתים על זה – זה מצחיק אותו.

הרבה פעמים אדם מתווכח בלימוד, תשאל אותו "תגיד, אתה חושב שהקב"ה אומר מה שאתה אומר? אתה בטוח?", אז פה ה' אומר – "אני נמצא בתוך התורה, ונעלמתי בתוך התורה, וזה גורם שאתה יכול ללמוד, וזה מצחיק אותי שאני בתוך זה ואתה מזיז אותי".

זה מראה על מעלת התורה, איך היא יורדת למטה למטה. משה רבנו רוצה להגיד שיש הקב"ה, והתורה יורדת למטה. תלמדו הלכה, מדרש, תגידו ווארטים. איפה הקב"ה נמצא? הקב"ה נמצא בפנים, וזה מצחיק אותו.

והנה גילוי בחי' ביטול היש לאין שיהיה לעתיד הוא ע"י התורה, שהיא המושכת אור א"ס ב"ה בדברים גשמיים שתחת ממשלת קליפת נוגה להעלותם ולקשרם באור ה' וקדושתו, והוא בחי' ביטול היש לאין. ולכן נקרא "משחקת בכל עת" היינו גם ע"י אתכפי' כו' נמשך התענוג עליון בהתורה, והוא בחי' "בינונים זה וזה שופטין" ויש בהם משני העתים הנ"ל, שבשעת התפלה הוא דבוק באלקות ואח"כ פונה לעסקיו כו'.

עכשיו הוא רוצה להוריד את זה. זה מעלת התורה שיורדת למטה.

"משחקת בתבל ארצו"

"משחקת בתבל ארצו". תבל ב"פ אריה, כי יש אריה בחיות הקודש ויש אריה באופנים, חיות – בחי' יצירה שית ספירן מקננין ביצירה, והן הם בחי' שיתא סדרי משנה שהם בבחי' טעם ודעת, וכך החיות הקודש אהבתם היא בבחי' טעם ודעת, ארי' שואג כו', מוחמת השגתם כי "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות" כו' איך שהוא קדוש ומובדל כו' ומבחי' זו שהיא בבחי' קדוש ומובדל

^{לה} לכן פה הוא לא מזכיר את הצפור, אלא הוא מזכיר רק את מי שעושה את זה.

שיאנו בגדר עלמין נמשך לריבוי צבאות והיכלות עד שגם למטה מכה"כ, ולכך הם מרעשים בקול רעש גדול על עוצם קדושה זו ממקום קדוש כזה שיהי' נמשך ממקום כבודו מאור א"ס ב"ה שלמעלה מגדר עלמין להחיות העולמות [אצלהם יש "רעש גדול" מזה שהקב"ה יורד למטה זה], אך עכ"ז הוא קדוש ומובדל ולא כדמיון הנפש שמתלבשת בגוף כו'; אבל האופנים – הם בבחי' עשי' שאין להם בחי' טעם ודעת והשגה גדולה באור א"ס ב"ה כחיות הקדש ואעפ"כ הם מרעשים מחמת אהבה טבעית שלהם. וזהו "משחקת בתבל" ב"פ אריה שבב' בחי' ארי' הוא בבחי' משחקת, בין בבחי' אריה שבחיות הקדש בין בבחי' אריה שבאופנים.

הוא מדבר על "משחקת בתבל ארצו" לעומת "משחקת לפניו בכל עת". "לפניו בכל עת" הכוונה כמו שאמרנו שהוא נמצא איפה שהתורה נמצאת, אפילו שהוא מתכסה, אבל עדיין הוא מתכסה, נכנס לתורה ומתכסה; ו"משחקת בתבל ארצו" זה איך שזה נתפס אצלנו ממש, בשכל שלנו. אני עכשיו מנסה ללמוד תורה. איך שהתורה נתפסת ממש בשכל שלי, זה נקרא שעשוע אצל ה'. אבל זה לא בדיוק שעשוע, זה שחוק.¹⁷

"ושעשעי את בני אדם"

והנה כמו שיש ב' בחי' במלאכים חיות ואופנים כך יש ב' בחי' בבני אדם שוכני מטה: יש שמתבונן בגדולת הוי' בק"ש שמע ישראל שמע לשון הבנה באחד ובשכמל"ו ועי"ז יבא לקיום ואהבת בכל נפשך ממש, ודברת בם בם בדברי תורה בבחי' ביטול היש לאין "אני המשנה המדברת בפיק" "ודברי אשר שמתי בפיק" והם הם הת"ח העוסקים בד"ת שיתא סדרי משנה שהם ביצירה; ויש מי שאינו יכול ללמוד ודעתו קצרה וגם עוסק במו"מ והוא מבחי' עשיי' ואעפ"כ גם הוא יכול לשאוג כאריה שבאופנים, ע"פ פ' הפשוט שבאחד שהוא ית' לבדו הוא ועי"ז נמשך בו ג"כ ואהבת בכל לבבך בשני יצריך, כי בכל א' יש אהבה הטבעית עיין בסש"ב פ"ח, וזוכים לגילוי זה ע"י הצדקה שנק' מעשה כמ"ש והי' מעשה הצדקה שלום כו', ועי"ז גורמים וממשיכים בחי' משחקת בתבל ארצו הוא ענין המשכת עונג ושעשועים העליונים כנ"ל, וכמ"ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם פ' כי יש ב' בחי' אדם היינו כי במלאכים פני אריה כו' כתיב ודמות פניהם פני אדם ויש בחי' אדם למעלה ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם דהיינו רמ"ח מצות עשה ושס"ה ל"ת ועי" כמים הפנים

וגם "שעשועי את בני אדם" הוא יסביר שזה פנים בפנים, ובאמצע זה שחוק, שחוק זה כמו בדיחות.

¹⁷ שעשוע זה כמו פנים מול פנים, לכן "שעשועים יום יום" הוא מסביר פנים בפנים,

לפנים להיות בחי' פנימי' מלמטה למעלה להמשכת בחי' פנימית עליון כן נמשך לב האדם העליון שעל הכסא הוא בחי' התורה רמ"ח מצות עשה כו' לאדם התחתון שבמלאכים ודמות פניהם כו', וז"ש "ושעשועי את בני אדם" הם הן ב' בחי' אדם הנ"ל להיות ההמשכה כמים הפנים כו'.

סיכום המבנה

הפסוקים מתחלקים לחמש מדרגות: א. "ואהיה אצלו אמוץ". ב. "ואהיה (אצלו, עדיין) שעשועים" ג. "משחקת לפניו בכל עת" – עד כאן זה פסוק אחד, הכל מצינו ("אצלו" ו"לפניו"). אח"כ פסוק שני, שהוא מצינו – ד. "משחקת בתבל ארצו". ה. "ושעשועי את בני אדם".

כלומר: ב. יש איך שהיא נמצאת ב"שעשועים" "אצלו" – ואז אנחנו 'אין' לגמרי, "פרחה נשמתן". כשיש את השעשועים שלו, אז יש ה' וזהו.

ג. יש שהיא "משחקת לפניו בכל עת" – ה' אומר שאנחנו קיימים, שיש את החלק שמעלים עליו, אבל זה מצחיק, הוא יודע מה זה באמת.

ד. לאחר מכן יש איך שזה אצלנו, שאצלנו זה עובד זה הפוך – קודם שחוק, ואח"כ שעשועים. הוא מסתכל איך שהתורה נתפסת אצלנו. זה "משחקת ב'תבל" ששזה פעמיים "אריה", שזה קשור למלאכים, כלומר למקום שבו האדם הוא כמו המלאכים, שזה בעצם ההשגה שלו, אז זה כבר לא כמו שהיה קודם, זה כבר ההשגה של האדם – זה השחוק, וזה נעשה על ידי או על ידי ההשגה שיש לאדם או על ידי מעשה המצוות. 'שחוק' הכוונה שכאילו לא יהיה אותי. התורה והמצות גורמים לכך שהאדם יתבטל, שהוא יבין שעליו להתבטל. כשהתורה יורדת מלמעלה ללמטה היא מסתכלת על היהודי שלומד תורה ועל מה היא מסתכלת? על כך שהוא כאילו אומר, "טוב יש רק ה', אין אותי".

ה. אבל בסוף היא יורדת עוד יותר, ומגיעה לכך שהיהודי אומר "כן, אבל יש פה שעשועים, ה' מסתכל עלי ואני עליו", וזה נקרא "שעשועי את בני אדם", שיותר עוד יותר למטה. התורה מצליחה לרדת עד למטה, וה'למטה' שהיא יורדת הכוונה שעוד פעם יש פנים בפנים. ש"דמות פניהם" של המלאכים היא "פני אדם" וגם למעלה יש בחינת אדם "ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם". כלומר התורה רוצה לרדת למקום שבו היא אומרת פנים בפנים. שזה התורה והמצוות כמו שאנחנו

רגילים להסתכל עליהם. הוא רוצה להגיד, בסוף אני מסתכל על זה שהקב"ה הכניס את עצמו לגמרי לתוך התורה והמצוות.

איך אנחנו מתייחסים בדרך כלל לתורה ומצוות? שאם אני מקיים מצוות אני אקבל שכר ואם לא אקיים אז אקבל עונש. למה אני מרגיש ככה? כי אני מרגיש שהקב"ה מחויב לתורה ומצוות. "זאת התורה לא תהא מוחלפת". כאילו הקב"ה הפך להיות כמו בן אדם.

אדמו"ר הזקן מבאר בכמה מקומות (בעיקר בד"ה צאינה וראינה, בלקו"ת שה"ש כה ד) את מאמר חז"ל (אבות ב, ד) "עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו". ש"רצונו" של ה' הוא נייד ואוורירי, לא חסר לו כלום והוא לא צריך כלום, הוא בכלל לא חייב את מה שהוא רוצה, ואתה תעשה ש"רצונו" יהיה כמו "רצונך", תעשה שהוא ירצה משהו כאילו הוא חייב אותו, כאילו זה חסר לו, כמו שנראה הרצון שלך.¹⁷ זה מה שלקב"ה פתאום נהיה "פני אדם", "דמות כמראה אדם".

עד עכשיו, בשלשת המדרגות הקודמות של התורה, הוא לא היה נראה כמו בן אדם, הוא היה נראה אלקים. ב"שעשועים יום יום" – ברור, הכל זה הוא, אין אותו בכלל. אחרי זה ב"משחקת לפניו בכל עת" – זה גם הכל זה אלקים, הכל זה לפניו. וגם ב"משחקת בתבל ארצו" – אפילו שזה "בתבל ארצו" עדיין זה איך שהוא קדוש, זה איך שאנחנו תופסים שהוא אלקים. ופתאום במדרגה האחרונה "ושעשועי את בני אדם", הפך להיות בן אדם, "אני רוצה משהו ואתם רוצים משהו". אם אתה מבין שזה חלק ממה שה' ירד, חלק מהשעשועים שלו, חלק מהשחק שלו, שאתה המשחק שלו – אז אתה מרגיש שזה "ושעשועי את בני אדם". לכן זה מסודר מאוד מאוד יפה. הכל זה איך שהתורה יורדת למטה למטה.

שה' אומר, אז כבר לא יהיה לך עניין להיות לחוץ על רצונות זרים, והרצון שלך יהיה לא לחוץ כמו הרצון שלו.

¹⁷ ומה שכתוב "כדי שיעשה רצונך כרצונו" הכוונה שאם תעשה כך, תהיה לחוץ על מה

בחינת חתונה

לכן אמרו רז"ל ביום חתונתו זו מתן תורה בחי' חתונה וזיווג משפיע ומקבל בו' שאין לך טפה יורדת מלמעלה עד שאין עולים בו"ה:

להגיד שזה זיווג זה כאילו להגיד שהוא הפך להיות כמונו^{לט}. במדרגות שהיו עד עכשיו הוא היה רווק ועכשיו הוא כבר רוצה להתחתן. ברגע שהוא מחליט להיות "שעשועי את בני אדם", אז באמת זה כבר זיווג.

לפני כן זה עוד לא זיווג. "משחקת בתבל ארצו" זה לא זיווג, זה שהוא קדוש ואני חושב על זה שהוא קדוש, כמו אשה שחושבת שבעלה קדוש. "משחקת לפניו בכל עת" היינו שה' צוחק על הכל, זה גם לא זיווג, הוא מסתכל עלינו כ"כ רחוק. "ושעשועים יום יום" הוא נעלם לגמרי זה ודאי לא זיווג. אך "ושעשועי את בני אדם", שה' משתעשע בזה שהוא אומר לנו שהוא רוצה משהו ואז אנחנו צריכים לעשות. לא שאנחנו אומרים שהוא "קדוש" אלא אנחנו אומרים שהוא נהנה מאיתנו והוא יורד למטה למטה. וזה ההנאה שלו.

הרבה פעמים אומרים על החסידות (ועוד יותר על חב"ד, ועוד יותר על הרב יצחק) שזה יותר מדאי פסיכולוגיה – אז כאן זה המקום, "שעשועי את בני אדם", שהקב"ה רוצה להיות כאילו בן אדם, זה מה שהוא רוצה, זה הציור שלנו.

שנזכה שנכין את עצמנו טוב לחג השבועות. שנרגיש טוב את הפער, מה הקשר בכלל בינינו לבין התורה, ומה הקשר בכלל בינינו לבין הקב"ה. מצד אחד יש אמונה, אבל החיים בשפלות מוחלטת של הימים הללו של השבוע האחרון, זה יבנה את גמר הכלי, להרגיש את החידוש בזה שהקב"ה יורד יורד ויורד^מ.

לא יגונה שאני ארגיש שבסוף אני רוצה "שעשועי את בני אדם", שבסוף הקב"ה יהיה "על דמות הכיסא דמות כמראה אדם", "ושעשועי את בני אדם". אחרת בלי שאפשר לדבר ככה ה' לא ירד עד אלינו.

^{לח} "כנגדה טיפיים", זח"ג רמז: וראה תענית כה:

^{לט} וראה בהשלמה לשיעור שבין יוה"כ לסוכות השנה.

^מ יש משפט שאומר 'ההכרח לא יגונה'. ככל שאני מרגיש יותר כמה אני בשפלות ככה אני

התמודדות עם פחד מוות^{מא}

שני פחדים שמחזקים אחד את השני

יש לי רצונות ואני מפחד שהם לא יתממשו. הרצון הבסיסי ביותר הוא הרצון לחיות, והפחד שהרצון הזה לא יתממש, הוא הפחד מהמוות – צריך לשים לב שלא המוות גורם את הפחד, אלא הרצון שלי לחיות הוא זה שגורם את הפחד.

הרצון הזה לחיות הוא כל כך חזק ובסיסי עד שנראה כאילו אני והרצון שלי זה היינו הך, ואם הוא לא יתממש אין לי קיום שאני כל כך חפץ בו – הפחד הזה שהרצון לא יתממש הוא עצם התלות שלי בה'.

אך מרוב שהרצון הזה לחיות הוא חזק אני מרגיש שהוא מוביל אותי לרצות אפילו אם ה' לא רוצה – עכשיו נוסף לכאן עוד פחד, חוץ מהפחד שהרצון לחיות לא יתממש נוסף פחד שכנראה שה' לא שמח מזה שאני רוצה, שהרי אני רוצה כאן גם מה שהוא לא רוצה, וממילא מכיוון שהוא לא שמח מכך יש לי פחד שהוא לא ירצה את מה שאני רוצה. ואם כך, החשש שהרצון לא יתממש גדל.

תסכול וטרוניא או משהו מתוק

בנוסף לכך, כשאני חושב שאני לא גרמתי לעצמי לרצות, אלא זה טבוע בתוכי, וה' הוא זה שטבע את זה בתוכי – זה גורם לי לתסכול גדול.

המחשבה שה' טבע בי את הרצון יכולה להוביל אותי לטרוניא. אך היא גם פתח להבין שה' כן רוצה את הרצון שלי.

מא נערך מעט מדברים שהרב כתב לפני כמה שנים

התחושה שה' גם רוצה שאני ארצה חזק לחיות (או דברים טובים אחרים), וגם רוצה שאני לא ארצה את מה שהוא לא רוצה, גורמת לי לפחד נוסף. הפחד הוא האם אני יכול גם לרצות לחיות (כי זה מה שה' רוצה), וגם לרצות רק אם ה' רוצה. האם אפשר באמת להפריד? האם אני לא משקר את עצמי? האם אין פה סתירה שמראה שאחד מהם לא נכון? – באופן פשוט האדם מרגיש שה' תובע ממנו משהו שהוא לא יכול לעמוד בו.

אך התבוננות מעמיקה גורמת לחשוב שבאמת אני שמח שה' רוצה את שני הדברים. א: אני שמח שה' רוצה שאני ארצה לחיות וכו', ב: אני שמח לא לרצות משהו שהוא נגד רצון ה', וה' ברא אותי עם הרצון לא לרצות מה שהוא לא רוצה.

נמצא שאני רוצה שני דברים סותרים, שגם ה' רוצה את שניהם. ה' הוא נושא הפכים ורוצה את שניהם והוא נותן ליהודי כח גם לרצות לגמרי את שניהם למרות שהם הפכים.

אם כן, המקור לשלושת הפחדים שהזכרנו, זה שה' רוצה שהאדם יכלול שני דברים, וה' כביכול מפחד שדבר אחד יגבר על השני. כלומר ה'פחד' של ה' הוא המקור של הפחד שלי, ולכן הפחד הוא גדול אבל הוא גם מתוק. ה' 'מפחד' עלי ודואג לי, ואני רוצה את מה שהוא רוצה, ולא שאני רוצה הפוך ממנו – וזה מקור הפחד שלי.

שׁו"ת בעבודת ה' בישיבת דורשי יחוד

בינה מלאכותית

שאלה: בשנים האחרונות יש את הבינה המלאכותית שמאוד משתלטת על העולם. מה זה אמור להוליד לנו בעבודת ה' מה ההתבוננות בזה ומה הזהירות שצריכה להיות עם זה?

תשובה: הרמב"ם אומר (מלכים יב, ו) שכשיגיע הזמן של ימות המשיח "הטובה תהיה משפעת הרבה, וכל המעדנים מצויין כעפר". אפשר לקרוא את הרמב"ם בפשטות שיהיה כעפר הכוונה רק מצוי כמו עפר, אך יש שיחה של הרבימב בה הוא מסביר ש"כעפר" הכונה גם שיראו כמה זה לא מה שיכול לתת חיות. כאשר תענוגי עולם הזה "מצויין כעפר" פירושו של דבר שהם לא מה שיכול להצמיח חיות. ההתקדמות של הטכנולוגיה היום באמת מאוד מיוחדת, והיא מביאה את העולם לשאלות מאוד קשות בעניינים הללו.

אני אסביר קצת (לא יודע אם אנשים פה מבינים מה זה אומר, אולי מבינים יותר ממני. אני לא יודע):

אחר החתנים שלי סיפר לי שבשבועות דפק אצלו בבית בלילה יהודי ואמר לו שהוא רוצה להתלוות אליו לכותל, הוא אמר לו שהוא מרגיש שאנחנו על סף זה שבני אדם יאבדו את המשמעות ויתחילו להיות מיותרים לא יהיה להם מה לעשות בחיים, הוא התחיל לחשוב שאולי באמת היהדות ודיבור על משיח זה באמת משהו שיכול להתמודד עם ההתקדמות הזו. כי מה שקורה בעצם הוא שהכל נגיש הכל מצוי וממילא לא ברור מה תהיינה ההשלכות של זה ברמה הכלכלית וברמה

מב ראה דבר מלכות ואתחנן הערה 134.

החברתית. אם היה איזה עיכוב למשל של מכוניות שלא יהיו אוטומטיות ועכשיו כולם יתחילו להיות אוטומטיות בגלל הפריצה הזו – המשמעות היא שכל הנהגים נהיים מיותרים. ככה ענף אחרי ענף, אנשים יתחילו להיות מיותרים כמעט לחלוטין. מישוהו היום אמר לי שאם יש לך בעיה רפואית אתה עושה צילום שמכניס לתוך הבינה והיא נותנת לך את הדעות הקונבנציונלית והלא, הכל מסודר וערוך. כבר היום. אדם יש לו איזה בעיה, הכל ממש. מדברים על רובוטיקה. מדברים שיתחילו לחיות מביטוח לאומי כי לא יצטרכו לעבוד. לא ברור מה יעשו עם הזמן. היחידים שיהיו קשורים למציאות אלו סופרי סת"ם. המצוות ישאירו אותנו מחוברים למציאות...

אנשים יצטרכו להחזיק את עצמם על ידי האמונה בה' ועל ידי התורה והמצוות. ללא תורה ומצוות אדם ירגיש ריק הרבה יותר משמרגיש היום. אם היום יש לנו הרבה שפע יהיה עוד יותר ועוד יותר לכן להחזיק בתורה ומצוות יהיה המצרך הכי חיוני בעצם, להרגיש שהנוכחות של ה' היא זו שממלאת את החיים.

מה שלומדים מכך לעבודת ה' הוא שבאמת העולם מתקדם, בהרבה מובנים, בעניינים האלה. והדבר הזה מחייב אותנו עוד יותר לבחור בתורה ומצוות. התורה והמצוות נהיות יותר בחירות. ולא סתם תורה ומצוות, אלא באופן של פנימיות. לא רק של חיצוניות. כי אתה צריך משהו שנותן לך תוכן לחיים. כמו שכתוב "כולם ידעו אותי מקטנם ועד גדולם". ירגישו שבלי זה יורדים למטה למטה, אין להם כלום בלי זה. זה הדבר היחיד שמחזיק אותם. התחושה שהקב"ה רוצה את החיים שלהם, כמו הפסוק שאומר שיגיעו ימים שאין בהם חפץ. כל מה שהאדם צריך יהיה לו באופן אוטומטי ויהיו ימים שאין בהם חפץ.

אז יש הזדמנות לאנשים להתחזק בעניין. כשחושבים על בינה מלאכותית רק יחשבו על כך שיקבלו מילגה כל החיים ולא יהיה להם מקצוע. שאלתי אחד שמייעץ, הגיע אלי יהודי צעיר שאין לו מסגרת לימודית והוא רוצה להתחיל את החיים ולא ללמוד בישיבה. הוא התייעץ איזה מקצוע, שאלתי איזה יועץ מה הוא מציע. בחור בגיל שש עשרה. אחד שיש לו ראש טוב, מה הוא יוכל ללמוד? פיזיקה, מתמטיקה, הכל פתוח לפניו... הוא חשב אמר מעניין עכשיו עם הבינה מלאכותית אף אחד לא יודע מה הולך לקרות בטווח של עשר שנים מעכשיו. כשאדם חושב

עכשיו מגיל שש עשרה מה יעשה בגיל עשרים וחמש אף אחד לא יודע מה יתחיל לעשות.

לשמיעת שיעורי הרב בקול הלשון

חייג

073-371-8149

נהנית?

רוצה לשמוע עוד?

